

■ PÄÄKIRJOITUS	
Aluepolitiikan etsikkoaika	1
■ EUROOPAN UNIONI	
Brysselin kuulumisia	2
EU-ohjelmien yksinkertaistaminen	2
Uusi rahoitusinstrumentti EU:n ulko- rajoja varten	3
* Tavoiteohjelmat	
Suomen ensimmäinen EU-ohjelmakausi 1995-1999 on suljettu	4
Tavoite 1 ja 2 -ohjelmien seuranta- komiteat kokoontuvat	4
* Yhteisöaloitteet ja pilotit	
Interreg-ohjelmien väliarvioinnit	5
Interreg-ohjelmien seurantakomiteat kokoontuvat	5

Interreg IIIB -ohjelmien kuulumisia	6
Laajentuminen ja Interreg	7
Interact-ohjelman toteuttamisen puitteet kohta paikoillaan	7
Urbact-seurantakomitea kokoontui	8
Interreg III C	8
Espon-tutkimusprojekteja hyväksytyt	9
Ennakkokutsu EU-rakennerahasto -seminaariin	10

■ POHJOISMAINEN YHTEISTYÖ- JA ALUEPOLITIikka	
NÄRP kokoontui	11
Pohjoismaista yhteistyötä	11

■ KANSALLINEN ALUEPOLITIikka	
Suomen aluekehittämissstrategia 2013	12

Mikä on olennaista alueiden kehittämisessä tulevina vuosina? Näkemyksiä eri hallinnon aloilta	14
(<i>Pertti Toivonen TM, Merja Niemi OPM, Pirjo Marjamäki STM, Eija Laineoja KTM, Keijo Sahrman Suomen Kuntaliitto, Marja Kokkonen MMM, Ulla Koski YM</i>)	

Osaamiskeskustoille jaettiin vuoden 2003 perusrahoitus	20
"Sibeliuksen Suomi"	21
Aluekehitysvaikutusten arvioinnista	21
Seutukuntajaon tarkistus	22

■ SVENSK RESUMÉ	23

PÄÄKIRJOITUS

Aluepolitiikan etsikkoaika

Aluepolitiikalla on nyt etsikkoaikaansa. Se on mahdollista käyttää hyväksi tuloksellisesti siltä vahvalta pohjalta, jonka **Paavo Lipposen** toisen hallituksen aluepoliittiset uudistukset ovat rakentaneet.

Onnistumisen edellytyksiä ovat ainakin seuraavat viisi:

- Pitää olla riittävän korkealle asetetut selkeät tavoitteet.

- Tarvitaan vahvaa poliittista sitoutumista, tahtoa ja yhteisymmärrystä tavoitteiden saavuttamiseksi.

- Valmistelevan ja toimeenpanevan hallinnon on kyettävä tehokkaaseen työskentelyyn. Tämä vaatii riittävät välineitä.

- Jatkossakin on harjoitettava vahvaa eurooppalaista alue- ja rakennepolitiikkaa, jonka kohteena on koko Euroopan unioni.

- Kansallisen aluepolitiikan panostusta lisätään.

Meillä on korkealle asetetut tavoitteet. Perehtykää juuri valmistuneeseen ehdotukseen Suomen aluekehittämissstrategia 2013. Sitä esitellään

tässä lehdessä. Visio on selvä ja kunnianhimoinen: Kaikki maakunnat ovat elinvoimaisia. Jokaisessa maakunnassa on vahvoja ja kilpailukykyisiä kaupunkiseutuja, joita ympäröi elinvoimainen maaseutu. Helsingin seutu on kansainvälisesti houkutteleva metropolialue.

Merkit viittaavat siihen, että tavoitteiden saavuttamiseksi on syntymässä vahvaa poliittista tahtoa. Se on tarkoitus konkretisoida uuden lain mukaisista alueiden kehittämistavoitteista päätettäessä. Sisäasiainministeriö valmistelee tämän valtioneuvoston päätöksen niin, että se voidaan ottaa käsittelyyn alkusyksystä.

Hallinto vaatii tehostamista. Siihen tarvitaan eväitä uuden hallituksen linjanvedoista. Aluekehityksen toiminta- ja hallintojärjestelmä on edelleen liian hajanainen, varsinkin toimeenpanevalla aluetasolla. Siellä pitäisi voimia koota. Hallinnon uskottavuutta ja hyväksyttävyyttä on myös parannettava. Siksi aluekehityksestä vastaava hallinto olisi saatava koko-

naisuudessaan kansanvaltaisen ohjauksen piiriin.

Ilman EU:n alue- ja rakennepolitiikkaa visiomme jää pelkäksi unelmaksi. Tässä kohdin joudumme taistelemaan. Unionin historiallisen itälaajenemisen hetkellä rikkaiden itsekkyys nostaa päätään yhteisön piirisä. Suomi on Euroopan puolesta ja samalla auttaa itseään.

Kansallisen aluepoliittisen panostuksen lisääminen sopii hyvin uuden hallituksen talous- ja työllisyyspoliittiseen elvytyslinjaan. Lisäpanostus ei tarkoita rahan tasaista kylvöä vaan hyvin kohdennettua politiikkaa. On tuettava ennen kaikkea alueiden kilpailukykyä ja samalla ihmisten hyvinvointia eri alueilla.

Mämmin ja siman kera toivotan Teidät kaikki mukaan toimimaan yhdessä kohti visiotamme: Hyvinvointierot eri alueiden välillä ovat pieniä, palvelujen saatavuus on turvattu ja julkiset peruspalvelut toimivat hyvin koko maassa, myös harvaan asutulla maaseudulla.

Pekka Kilpi

Brysselin terveisiä

Johtopäätösten aika

Suomen ensimmäinen vuosia 1995–99 koskeva rakennerahasto-ohjelma-kausi päättyi maaliskuun lopussa. Silloin jäsenmaat, myös Suomi, toimitivat viimeiset maksupyynnöt komissiolle. Nyt on aika arvioida päättyneen kauden ratkaisuja. Onnistuimme käynnistämään rakennerahastopolitiikan nopeasti heti liittymisen jälkeen. Virheitäkin varmaan tehtiin. Nyt tulee arvioida kokemuksia ja tehdä korjauksia niiden perusteella tulevaa vuosia 2007–2013 kautta silmälläpitäen.

Rakennerahastohallinto on kritiikin kohteena kaikkialla niin myös Suomessa. Vanha suomalainen sananparsi ”mitä useampi kokki...” kuvaa rakennepolitiikan hallintoa. Lähes kaikki ministeriöt osallistuvat mm. Unionin rakennepolitiikan suunnitteluun. Kansallisten kannanottojen valmistelu on äärimmäisen vaikeaa ja aikaa vievää. Komissaari **Barnierin** mukaan päätösvaltaa ja vastuuta on siirrettävä pääkaupungeista alueille. Alueellistaminen on uudistuksen päätrendi. Tämä selkeyttäisi mielestäni tilannetta myös Suomessa.

Varojen kierrättäminen ministeriöiden välillä ei tuo lisäarvoa. Päinvastoin varat jakautuvat niin pieniin

siivuihin, että laajempien hankkeiden käynnistäminen on lähes mahdotonta. Mielestäni varat voitaisiin ohjata suoraan hallintoviranomaiselta alueelle ja antaa alue- ja rakennepolitiikan poliittinen ohjaus hallituksessa yhdelle ministerille. Lisäksi koordinoivan ministeriön asemaa tulisi vahvistaa. Nämä toimet parantaisivat tilannetta keskushallinnossa. Näin voitaisiin vähentää hallinnon sisäistä kitkaa ja keskittyä itse työhön. Kun yhteisörahoituksen osuus Suomen aluepolitiikassa on pitkällä aikavälillä laskeva ei tähän muutokseen pitäisi enää olla esteitä.

Uuden kauden valmisteluista

Neuvoston rakennetoimien työryhmässä käydään parhaillaan keskustelua komission väliraportista ja politiikan tulevasta painotuksista. Jäsenmaiden välillä on laaja yksimielisyys siitä, että politiikan pääpaino tulee olla köyhien alueiden tukemisessa eli uusissa jäsenmaissa ja nykyisen Unionin köyhimmillä alueilla. Tämä tarkoittaa sitä, että tavoite 1 jatkuu nykyisillä kriteereillä eli alueet, joiden BKT on alle 75 % Unionin keskiarvosta säilyttävät asemansa. Raja-alueiden kehittäminen saa myös vahvaa tukea.

Mikä on Pohjois- ja Itä-Suomen asema tulevassa ratkaisussa? Komissaari Barnier korostaa, että eräät erityiskysymykset vaativat erillisratkaisun. Tällaisia ovat laajenemisen seurauksena tavoitteen 1 ulkopuolelle joutuvat alueet, joilla asuu yli 20 miljoonaa asukasta, syrjäiset merentakaiset alueet ja Suomen ja Ruotsin harvaanasutut alueet, jotka kärsivät pysyvistä haitoista. Komissio on todennut, että näille alueille on suunniteltava erillisratkaisu, joka ei kuuluisi tavoitteeseen 1 tai tavoitteeseen 2, vaan olisi mahdollisesti jotain siltä väliltä. Mitä tulee tapahtumaan tavoitteille 2 ja 3, on vielä auki.

Komissio tekee tulevan alue- ja rakennepolitiikkaesityksensä kuluvan vuoden marraskuussa 3. koheesioraportissaan, joka on komission poliittinen asiakirja. Sen sijaan lainsäädäntöehdotuksen antaminen siirtynee seuraavalle komissiolle. Se aloittaa kautensa vasta ensi vuoden marraskuussa ja voi siten antaa lakiesityksen neuvostolle toimikautensa alkupuolella eli vuoden 2005 alussa. Kun neuvoston käsittelyajan on laajentamisen seurauksena arvioitu kestävän vähintään puolitoista vuotta, rakennerahastouudistuksesta päättäminen voi siirtyä Suomen puheenjohtajakaudelle vuoden 2006 loppupuolelle. Tähän on syytä varautua.

Paavo Pirttimäki

Seminaari EU-ohjelmien hallinnon yksinkertaistamisesta

Komissio järjesti maaliskuun alussa seminaarin hallinnon yksinkertaistamisesta rakennerahastokaudella 2007–2013. Seminaarissa oli noin 600 osanottajaa nykyisten ja tulevien jäsenmaiden hallinnosta, alueilta ja projekteista. Suomen edustajat olivat keskushallinnosta, alueilta ja aluehallinnosta sekä yhteisöaloitteista. Seminaarin koolle kutsujana oli komissaari **Barnier**, joka vastaa komissiossa aluepolitiikan lisäksi myös hallinnon kehittämisestä.

Keskustelua käytiin yleiskeskuste-

lun lisäksi ryhmissä kolmesta teemasta, jotka käsittelivät toimivallan ja vastuun uudelleen järjestämistä eri tasoilla. Paineet hallinnon ja ohjelmien joustavoittamiseksi ovat suuret. Komissiolle ja myös jäsenmailla on aika selkeä kuva siitä, missä ohjelmien ja hallinnon pullonkaulat ovat. Nykyinen järjestelmä on liian monimutkainen, joten menettelyjen yksinkertaistaminen täytyy olla uudistuksen perustavoite. Tarve uudistukseen korostuu, kun Unioniin liittyy 10 uutta jäsentä. Samalla täy-

tyy myös varmistua siitä, että yhteisiä varoja käytetään oikein. Ongelmana kuluvalle kaudella on mm. eri rahastojen liian yksityiskohtaiset asetukset ja ohjeistus. Poikkirahastollinen yhteistyö on näin tehty mahdottomaksi.

Keskeiset aiheet seminaarissa koskivat suhteellisuusperiaatetta, sopimusta keskinäisestä luottamuksesta ja ohjelmien toteuttamismalleja. Suhteellisuusperiaatteen noudattaminen

>>>

tarkoittaa sitä, että huomioidaan jäsenmaiden erilaisuus ja myös toimien erilaisuus. Voitaisiinko sääntöjä soveltaa joustavammin pieniin hankkeisiin kuin suuriin hankkeisiin. Vaikka pienemmille ohjelmille ja hankkeille asetettaisiin vähemmän velvoitteita, se ei kuitenkaan saa johtaa varainhallinnon laiminlyömiseen.

Sopimus keskinäisestä luottamuksesta (contract of confidence) antaa enemmän toimivaltaa jäsenmaille ja alueille. Komissio antaisi sopimuksen perusteella ohjelmityön yksityiskohdat jäsenvaltioiden huoleksi. Kuinka paljon komissio on valmis antamaan päätösvaltaa jäsenmaille, on vielä epäselvää.

Sopimusmenettelyyn kuuluu myös varainhallinnon hajautus jäsenmaille. Miten ja millä tasolla tarkastustoiminnan vastuuta siirrettäisiin jäsenmaille, on vaikea kysymys. Euroopan tilintarkastustuomioistuin suhtautuu toimivallan delegointiin hyvin kriittisesti. Jos tarkastusjärjestelmä delegoidaan kokonaan, saattaa yhteys jäsenmaille ja varojen jäljitämisketju hävitä, koska komissiolla ja tuomioistuimella ei ole suoraa pääsyä jäsenvaltioiden tietoihin. On selvää, että jäsenmaille ei tulla antamaan avointa valtakirjaa varainhallinnon osalta.

Seminaarissa nousi esille kolme vaihtoehtoista ohjelmamallia:

1. Monirahastoiset ohjelmat sekä tavoite 1 -alueilla että sen ulkopuolella.
2. Yksi rahasto, joka hoitaa kaikki tehtävät (yksi toiminta-asetus/-säännöstö).
3. Yksi rahasto kutakin ohjelmaa kohden (rahastoilla omat ohjelmat ja säännöt).

Komissiolla (Regio) pyrkii selvästi saamaan tukea yhden rahaston lähestymistavalle. Tässä mallissa EU-rahoitus tulee yhdestä rahastosta, mutta kansallinen rahoitus niin kuin nytkin eri hallinnonaloilta riippuen siitä, mitä toimintalinjoja ohjelmaan valitaan. Hankalinta on, että kaikkiin maihin ei sovi sama malli. On selvittävä tarkasti, miten eri mallit vaikuttavat hallinnon yksinkertaistamiseen sekä EU-tasolla että kansallisesti. Vähintään yhtä tärkeä on selvittää, miten eri mallit vaikuttavat Suomen saamaan rahoitusosuuteen.

Leif Ehrstén

Uusi rahoitusinstrumentti EU:n ulkorajoja varten

Suomi on jo pitkään kiinnittänyt huomiota niihin ongelmiin, joihin törmätään pyrittäessä yhteen sovitamaan Interreg-, Phare CBC- ja Tacis CBC -ohjelmia EU:n ulkorajoilla. Suomi on ollut ainoa EU:n jäsenmaa, jolla on ollut kokemusta Interreg-Tacis CBC yhteensovittamisesta. Vaikka eräitä käytännön edistysaskelia on tehty, perusongelmana on säädöspohjaltaan ja toimintatavaltaan erilaiset instrumentit. Tavoitteena on siksi nähty uuden yhteisen instrumentin luominen raja-alueyhteistyölle EU:n ulkorajoilla.

EU:n nykyisen laajentumisprosessin myötä tällaisen uuden instrumentin tarpeellisuus on noussut selvemmin esiin. Laajentumisen myötä EU:lla tulee olemaan Suomen ja Venäjän välisen rajan lisäksi 10 uutta Interreg-Tacis -rajaa. On selvää, että laajentumisen jälkeisessä tilanteessa nykyistä rajat ylittävän yhteistyön järjestelmää ei voida ylläpitää.

Suomi onnistui Kööpenhaminan Eurooppa-neuvostossa saamaan puheenjohtajan päätelmiin maininnan uuden rahoitusinstrumentin tärkeydestä. Keskustelu uudesta rahoitusinstrumentista on edelleen vilkastunut ja konkretisoitunut komission julkaistua "Laajempaa Eurooppaa ja EU:n uutta naapuruuspolitiikkaa" koskevan tiedonannon maaliskuussa 2003. Tiedonannossa korostetaan rajan yli tapahtuvaa ja alueellista yhteistyötä, jonka edistämiseksi on tarpeen kehittää uusi rahoitusinstrumentti Phare-, Tacis- ja Interreg-ohjelmien pohjalta. Laajempi Eurooppa-keskustelu etenee parhaillaan komission sisällä. Rahoitusinstrumenttia koskevan komission tiedonannon on määrä tulla ulos ennen kesää.

Suomen non-paper komissiolle

Suomen intressi on, että uuden rahoitusinstrumentin valmistelu käynnistyy mahdollisimman pian ja että Suomen ja Venäjän välinen raja-alue sisällytetään uuden instrumentin kohdealueisiin. Suomen näkemysten tuomiseksi mukaan prosessiin on ulkoministeriön johdolla valmisteltu asiaa koskeva non-paper, jonka EU-ministerivaliokunta hyväksyi 4.4.2003

toimitettavaksi komissiolle. Sisäasiainministeriö on osallistunut aktiivisesti non-paperin laadintaan, tuoden siihen Interreg-Tacis yhteensovittamisesta saatuja kokemuksia. Myös Ruotsi on toimittanut Interreg-Tacis yhteensovittamisen parantamista ja uuden instrumentin tarpeellisuutta perustelevan non-paperin.

Suomen non-paperissa todetaan, että uuden rahoitusinstrumentin tulisi ensisijaisesti pohjautua Interregin periaatteille ja olla joustava kunkin raja-alueen vaatimusten mukaisesti. Keskeisiä periaatteita ovat: monivuotinen rahoitusohjelma, päätösvalta aluetasolla ja mahdollisimman tehokkaasti järjestetty hallinto ja maksatus. Rahoituksen on tultava yhdestä budjettilinjasta, ei jaettuna jäsen- ja kumppanimaiden osuuksiin. Rahoitustarve tulisi määrittellä kunkin raja-alueen tarpeiden mukaisesti. Kumppanimaan omarahoitusosuus hankkeissa voi olla alhaisempi kuin jäsenmaan, mutta sen tulisi kuitenkin olla korkeampi kuin mitä se on nykyisin Tacis-hankkeissa. Prioriteettien tulee olla molempien osapuolten yhteisesti määrittelemiä. Keskeisiä yhteistyöaloja voisivat olla: taloudellinen kehitys ja kauppa, sijoitukset rajanylityskohteiden infrastruktuuriin, liikenne, energia ja telekommunikaatio, ympäristönsuojelu, tutkimus ja kehitys, kulttuuri, yhteistyö sosiaali- ja terveyssektorilla ja siirtolaispolitiikassa sekä yleisesti ruohonjuuritason pienhankkeet tietyillä aloilla.

Uuteen rahoitusvälineeseen liittyvien pulmallisten kysymysten vuoksi ei ole realistista eikä suotavaa ottaa sitä käyttöön nykyisen Interreg-ohjelmakauden aikana, mutta sen tulisi olla valmis otettavaksi käyttöön vuoden 2007 alusta. Jotta tämä olisi mahdollista, uuden rahoitusvälineen valmistelu pitäisi aloittaa mahdollisimman pian ja paikallisia toimijoita pitäisi tulevana vuosina valmistella uuden rahoitusvälineen asettamia haasteita ja sen tarjoamia mahdollisuuksia varten. Rinnan uuden instrumentin valmistelun kanssa tulisi Interreg- ja Tacis CBC -ohjelmien yhteensovittamista edelleen parantaa jäljellä olevalla kaudella.

Harry Ekestam

Tavoiteohjelmat

Suomen ensimmäinen EU-ohjelmakausi 1995–1999 on suljettu

Komissiolle toimitettiin maaliskuun lopussa raportit kauden 1995–1999 EU-ohjelmien viimeisiä maksusuuksia varten.

Raporteista käy ilmi, että Suomen ensimmäisellä EU-ohjelmakaudella vuosina 1995–1999 erilaisille kehittämishankkeille myönnettiin julkista rahaa yhteensä lähes kolme miljardia euroa, josta 1,2 miljardia euroa tuli EU:lta. Valtio panosti hankkeisiin runsaat 1,3 miljardia euroa ja kunnat 400 miljoonaa euroa. Yksityisen ra-

hoituksen osuus oli 2,1 miljardia euroa.

Alueiden elinkeinorakenteen monipuolistaminen ja työllisyyden parantaminen olivat EU-ohjelmien pää tavoitteita. Ohjelmissa keskityttiin osaamisen ja yritystoiminnan kehittämiseen. Tuella myötävaikutettiin noin 60 000 työpaikan syntymiseen ja 10 000 yrityksen perustamiseen. Koulutus- ja neuvontahankkeisiin osallistui 625 000 henkilöä. Toteutettuja hankkeita oli lähes 30 000. Par-

haat tulokset syntyivät toisiaan täydentävien hankkeiden kokonaisuudessa.

Laajalla yhteistyöllä edistettiin alueiden rakenteellista muutosta ja työllisyyttä, parannettiin kilpailukykyä, synnytetään uusia työpaikkoja, edistettiin ihmisten työllistettävyyttä ja ehkäistiin syrjäytymistä. Kehitettiin osaamista ja koulutusta sekä hyödynnettiin innovaatiopotentiaalia ja uusia teknologisia mahdollisuuksia pk-yrityksissä.

Kielo Karioja-Mäkelä

KAUDELLA 1995–1999 TOTEUTETUT OHJELMAT

Tavoiteohjelmat

	Kokonaisrahoitus, (ml. yksityinen rahoitus, milj. euroa)
Tavoite 2 (1995–1997)	293
Tavoite 2 (1998–1999) Teollisuuden rakennemuutosalueet	732
Tavoite 3 Työttömiin suunnatut inhimillisten voimavarojen kehittämiseen tähtäävät hankkeet	1003
Tavoite 4 Pk-yritysten työvoima ja osaaminen	343
Tavoite 5b Maaseutualueet	1020
Tavoite 6 Pohjois- ja Itä-Suomen harvaan asutut alueet	2040

Yhteisöaloiteohjelmat

Interreg Rajat ylittävä yhteistyö naapurimaiden kanssa
Employment Työmarkkinoiden toimivuuden ja kansalaisten osaamisen kehittäminen, suunnattu heikoimmassa asemassa oleville
Adapt PK-yritysten työntekijöiden rakennemuutokseen sopeuttaminen ja työttömyyden ehkäisy
Leader Paikallislähtöinen maaseudun kehittäminen
SME PK-yritysten kilpailukyvyn parantaminen
Urban Ongelmallisten kaupunkialueiden kehittäminen
Pesca Kalatalouden toimintamahdollisuuksien tukeminen

Tavoite 1 ja 2 -ohjelmien seurantakomiteat kokoontuvat

- Länsi-Suomen tavoite 2 -seurantakomitean kokous 27.–28.5.2003 Kokkolassa
- Etelä-Suomen tavoite 2 -seurantakomitean kokous 2.–3.6.2003 Paraisilla
- Itä-Suomen tavoite 1 -seurantakomitean kokous 10.–11.6.2003 Savonlinnan seudulla
- Pohjois-Suomen tavoite 1 -seurantakomitean kokous 12.–13.6.2003 Pohjois-Pohjanmaalla

Kokouksissa käsitellään mm. vuoden 2002 toteutuksen vuosikertomuksia, väliarviointien ensimmäisiä raportteja sekä loppuvuodesta tehtävien ohjelmien välitarkistusten periaatteita.

Lisätietoja: anu.nousiainen@sm.intermin.fi (tavoite 1) ja pasi.rantahalvari@sm.intermin.fi (tavoite 2)

Yhteisöaloitteet ja pilotit

Interreg-ohjelmien väliarvioinnit käynnissä

Kaikissa niissä Interreg-ohjelmissa, jossa Suomi on mukana, seurantakomiteat päättivät viime keväänä väliarvioitsijan hankinnasta tarjouskilpailulla. Useimmissa ohjelmissa asetettiin työryhmä valmistelemaan asiaa. Tarjouskilpailut avattiin marras-joulukuussa ja tarjoukset pyydettiin tammikuussa. Yleisenä huomiona voi todeta että tarjouksia saatiin suhteellisen vähän, 2–6 ohjelmaa kohden. Yksi syy tähän saattaa olla, että suuri joukko ohjelmia haki samanaikaisesti väliarvioitsijaa.

Arvioitsijat on nyt valittu:

Interreg IIIA Karjala:

Net Effect Oy (Helsinki) yhdessä Aleksanteri-instituutin (Helsinki) kanssa

Interreg IIIA Kaakkois-Suomi:

Net Effect Oy (Helsinki) yhdessä Helsingin yliopiston kanssa

Interreg IIIA Etelä-Suomen rannikkoseutu:

Tampereen yliopiston aluetieteen ja ympäristöpolitiikan laitos

Interreg IIIA Saaristo:

M-value (Helsinki) yhdessä Coop Consultin (Kokkola) kanssa

Interreg IIIA Merenkurkku-MittSkandia:

PricewaterhouseCoopers (Tukholma)

Interreg IIIA Pohjoinen:

NIBR (Oslo) yhdessä Nordregion (Tukholma) kanssa

Interreg IIIB Itämeri:

Ramböil/PLS (Århus)

Interreg IIIB Pohjoinen Periferia:

Nordlandsforskning (Bodö)

Arviointityö on käynnistynyt ja ensimmäiset kokoukset on jo pidetty tai pidetään lähiaikoina arvioitsijoiden ja ao. ohjausryhmien välillä. Työ noudattaa suunnilleen samaa aikataulua eri ohjelmissa. Arvioitsijat raportoivat (tai jättävät väliraportin/raporttiluonnoksen) kevään seurantakomiteakokouksissa (ks. seuraava juttu). Loppuraportit jätetään elo-/syyskuussa ja ne käsitellään ja hyväksytään syksyn seurantakomiteakokouksissa.

Todettakoon myös vanhojen (1994–99) ohjelmien ex post-arviointitilanne. Komissio teettää koko Interreg II -aloitetta koskevan jälkiarvioinnin, jonka toteuttaa Lontoolaisen LRDP Ltd:n vetämä tiimi apunaan 13 arviointiryhmää, joista 12 tarkastelee Interreg IIA -ohjelmia ja yksi Interreg IIC -ohjelmia. Tarkoituksena on arvioida kaikkia edellisen kauden ohjelmia yhtenäistä tarkastelukehikkoa käyttäen. Työ valmistuu

tämän vuoden loppupuolella. Arviointia tullaan mm. käyttämään hyväksi Interreg-aloitteen tulevaisuutta suunniteltaessa.

Yksittäisiä ohjelmia ei veloitettu laatimaan ex post-arviointeja. Sellaiset on kuitenkin teetetty muutamista niistä ohjelmista, joissa Suomi oli mukana. Hankinnasta ja ohjauksesta on vastannut Ruotsin elinkeinoverasto NUTEK. Interreg IIA Merenkurkku-MittSkandian jälkiarvioinnin on tehnyt Nordregio yhdessä NIBRin kanssa ja yhdistetyn Interreg IIA Pohjoiskalotti/Interreg IIA Barents jälkiarvioinnin on tehnyt EuroFutures Ab (Tukholma) yhdessä Vaasan yliopiston Levón instituutin kanssa. Ensiksi mainittu arviointi on jo valmistunut ja jälkimmäinen valmistuu lähiaikoina. NUTEK julkaisee loppuraportit sekä ruotsin- että suomenkielisinä kevään aikana.

Harry Ekestam

Interreg-ohjelmien seurantakomiteat kokoontuvat keväällä seuraavasti:

Interreg IIIA Pohjoinen: 13.–14.5.2003 Kiirunassa

Interreg IIIA Merenkurkku-MittSkandia: 21.–22.5.2003
Brønnøysundissa (Norja)

Interreg IIIA Etelä-Suomen rannikkoseutu: 23.5.2003

Interreg IIIA Saaristo: 4.–5.6.2003 Ahvenanmaalla (Silverskär)

Interreg IIIA Karjala: 5.6.2003

Interreg IIIA Kaakkois-Suomi: 6.6.2003

Interreg IIIB Pohjoinen Periferia: 12.6.2003 Savonlinnassa

Interreg IIIB Itämeri: 13.6.2003 Upsalassa

Kokousten asialistalla on mm. vuoden 2002 vuosiraportin hyväksyminen ja väliarvioinnin ensimmäinen raportointi.

LISÄTIETOJA:

harry.ekestam@sm.intermin.fi (IIIB-ohjelmat)

pertti.laine@sm.intermin.fi (Karjalan ja Kaakkois-Suomen IIIA)

petri.haapalainen@sm.intermin.fi (Etelä-Suomen rannikkoseudun IIIA)

eljas.liila@sm.intermin.fi (muut IIIA-ohjelmat)

Interreg IIB -ohjelmien kuulumisia

Itämeren ohjelma

Itämeren Interreg IIB -ohjelman neljäs hakukierros suljettiin 14.3.2003. Määräaikaan mennessä jätettiin 19 hakemusta, eli selvästi vähemmän kuin edellisillä kierroksilla. Tähän lienee vaikuttanut näköpiirissä oleva EU:n laajentuminen, joka luo aivan uudet edellytykset Baltian maiden ja puolalaisten partnereiden osallistumiselle Itämeren ohjelmasta rahoitettaviin hankkeisiin ja niiden kiinnostus on siten jo nyt vahvasti suuntautunut tulevaan uuteen tilanteeseen. Jätetyistä hakemuksista kaksi ei läpäissyt teknistä tarkastusta, joten jatkoarviointiin menee 17 hanketta. Yksikään arvioitavista hankkeista ei ole suomalaisvetoinen, mutta lähes kaikissa on suomalaisia partnereita. Osallistuvien partnereiden määrällä mitattuna suomalaisten osallistumisaktiivisuus onkin toiseksi korkein ruotsalaisten jälkeen. Hankkeiden laadullinen arviointi valmistuu huhtikuun lopussa ja tulokset toimitetaan ohjauskomitean jäsenille toukokuun puoliväliin mennessä. Suomen kansallinen työryhmä käsittelee sihteeristön esityksiä 27.5.2003. Päätökset neljännen hakukierroksen hankkeista tehdään ohjauskomitean kokouksessa 2.-3.6.2003 Maarianhaminassa.

Kolmas siemenrahaahakukierros suljettiin 3.3.2003. Tällä kertaa oli käytössä rahaa myös hakijamaiden partnereille (80 000 euroa). Hakemuksia tuli kokonaista 32, noin kolminkertainen määrä edellisiin kierroksiin verrattuna. Lisäys koostui melkein kokonaan hakijamaiden partnereiden hakemuksista. Suomalaisen osuus on edelleen vaatimaton, vain kahdessa hankkeessa oli suomalainen päähakija. Teknisessä tarkastuksessa hylättiin yksi hakemus, joten 31 meni jatkoarviointiin. Päätökset tehdään huhtikuun puolivälissä.

Ennen seuraavaa varsinaista hakukierrosta (kevällä 2004) järjestetään vielä yksi siemenrahaahaku. Tämä neljäs hakukierros avataan kesäkuussa ja suljetaan syyskuussa. Haku rajataan koskemaan toimenpidekokonaisuuksia 2.1 (kaupunkien kehittäminen ja verkostointi), 2.2 (liikenne ja tietoliikenne) sekä 3 (hallinnon kehittäminen). EU:n enimmäisrahoitus on

10 000 euroa (aiemmin 5.000 euroa), jonka lisäksi vaaditaan saman verran kansallista rahoitusta. Neljännellä hakukierroksella ei ole käytettävissä rahaa hakijamaiden partnereille. **Olisi erittäin toivottavaa että suomalaiset partnerit hyödyntäisivät enemmän siemenrahaa!**

Tuleville hakijoille voi myös olla hyödyllistä osallistua 15.-17.6.2003 Gdanskissa järjestettävään seuraavaan (kolmanteen) partnerinhakutilaisuuteen (Partner Search Forum). Sielläkin painopiste on edellä mainituissa kolmessa toimenpidekokonaisuudessa. Enemmän tietoa ohjelman kotisivulta www.bsrinterreg.net kohdasta Project Ideas & Partner Search.

Ohjelman sihteeristössä (Rostockissa) avoinna ollut Financial Programme Managerin paikka on nyt täytetty. Hakijoita oli 67 (pääosin saksalaisia, kaksi suomalaista). Valituksi tuli saksalainen **Matthias Heinecke**, jolla on jo aiempaa kokemusta sihteeristöstä, oltuun siellä harjoittelijana.

Ohjelman sihteeristön sisäistä työnjakoa tarkennettiin maaliskuussa. **Susanne Scherrer** keskittyy aiempaa selvemmin IIB- ja IIC-sihteeristöjen hallinnolliseen johtamiseen sekä EU:n laajentumisesta ja Interactista aiheutuviin uusiin tehtäviin (ks. erilliset jutut). **Mia Karlsson** ottaa yleisvastuun IIB-ohjelman pyörittämisestä (sijaintipaikka Karlskrona). **Olli Löytyöja** saa vahvemman roolin ns. projektitiimin koordinoijana (sijaintipaikka Rostock).

Pohjoisen Periferian ohjelma

Pohjoisen Periferian Interreg IIB -ohjelman neljäs haku suljettiin 14.3.2003. Määräaikaan mennessä jätettiin seitsemän hakemusta, eli suunnilleen saman verran kuin edellisellä kierroksella. Jätetyistä hakemuksista yhdessä oli suomalainen vetäjä ja kolmessa muussa suomalaisia partnereita. Hakemusten arviointi on käynnissä. Suomen kansallinen työryhmä (FIN-RAG) arvioi hankkeita 25.4.2003. Päätökset neljännen hakukierroksen hankkeista tehdään seuranta- ja ohjauskomitean kokouksessa Savonlinnassa 12.-13.6.2003.

Ensi syksyn tai myöhemmille hakukierroksille tähtäävien hakijoiden kannattaa pitää mielessään mahdollisuus hakea valmistelurahaa (preparatory/micro projects). Haku on jatkuva. Tähän mennessä on rahoitettu yhtä mikroprojektia ja 14 valmisteluprojektia ja sidottu runsaat 80 % tähän tarkoitukseen varatusta rahasta. Lisää tietoa valmistelurahan hakemisesta löytyy ohjelman kotisivulta www.northernperiphery.net. Seuraava (viides) partnerinhakutilaisuus järjestetään tämän vuoden loka-kuussa Pohjois-Norjassa. Lisää tietoa myöhemmin.

Ohjelman sihteeristössä (Kööpenhaminassa) avoinna ollut Programme Managerin paikka on nyt täytetty. Hakemuksia tuli 51, joista 14 Suomesta. Valituksi tuli ruotsalainen **Niclas Forsling**. Hän on viimeksi työskennellyt Uumajassa. Niclas aloittaa sihteeristössä 28.4.2003.

Ohjelman uusi ja erittäin informatiivinen uutiskirje (newsletter) löytyy ohjelman kotisivulta.

Harry Ekestam

**Iloista
Pää-
siäistä!**

Laajentuminen ja Interreg

EU:n laajentumisen myötä Unioni saa 9 uutta sisärajaa ja 15 uutta ulko-rajaa. Komission tavoitteena on, että nämä tulisivat mukaan Interreg-järjestelmään heti liittymisestä (1.5.2004), eli kesken nykyisen ohjelmakauden. Koska aikaa on vähän sekä valmisteluun että toteuttamiseen, komissio esitti viime vuoden lopulla, että ylimenokaudelle (2004–2006) noudatettaisiin mahdollisimman kevyttä menettelyä: uusien toimien liittämistä olemassa oleviin ohjelmiin, mahdollisimman vähän muutoksia, uusia ohjelmia vain jos ne ovat aivan välttämättömiä.

Itämeren alueella tämä merkitsee seuraavaa:

- Interreg IIIA Etelä-Suomen rannikkoseutu – Phare CBC Viro -ohjelma muutetaan Interreg-ohjelmaksi

- Interreg IIIB Itämeri ja Interreg IIIC North -ohjelmia tarkistetaan (4 uutta jäsenmaata)
- Interreg IIIB Itämeri -ohjelmaan liitetään kaksi uutta A-tyyppistä toimintalinjaa: Viro–Latvia–Venäjä ja Latvia–Liettua–Valkovenäjä (sen sijaan, että laadittaisiin uusia A-ohjelmia näille rajoille)
- Laaditaan uusi Liettua–Puola–Kaliningrad Interreg IIIA -ohjelma

Kaikki kyseiset maat ovat hyväksyneet ehdotetun menettelyn. Komissio on laatinut 14.3.2003 päivätyn ohjeistuksen ohjelmien tarkistusta ja laadintatyötä varten (The Interreg III Community Initiative: How to prepare programmes). Aikataulu on pääpiirteissään seuraava: ohjelma-kohtaisten valmisteluryhmien asettaminen helmi–maaliskuussa, uusien/

tarkistettujen ohjelmien luonnokset komissiolle syyskuussa, lopulliset luonnokset komissiolle joulukuussa.

Interreg IIIA Etelä-Suomen rannikkoseutu – Phare CBC Viro -ohjelman ja Interreg IIIB Itämeri -ohjelman tarkistustyö alkaa huhtikuun puolivälissä, jolloin ao. valmisteluryhmät kokoontuvat ensimmäisen kerran. Itämeren ohjelman työryhmässä Suomea edustaa **Harry Ekestam** sisäasiainministeriöstä.

Interreg IIIB Itämeri -ohjelmaan liitettävien uusien A-toimintalinjojen valmisteluryhmät käynnistävät työnsä huhtikuun lopulla. Niiden työ on tarkoitus koordinoita Interreg-ohjelmien laadintaa tukevien Twinning-hankkeiden kanssa.

Harry Ekestam

Interact-ohjelman toteuttamisen puitteet kohta paikoillaan

Interact-ohjelman seuranta- ja ohjauskomitea piti toisen kokouksensa 12.3.2003 Kööpenhaminassa. Puheenjohtajan toimi **Ebbe Poulsen** Tanskasta (puheenjohtajamaa vuoden 2003 alkupuoliskolla). Edustettuna olivat kaikki jäsenmaat Irlantia, Kreikkaa ja Portugalia lukuun ottamatta. Suomea edusti **Harry Ekestam** sisäasiainministeriöstä. Ensimmäistä kertaa paikalla oli myös tarkkailijoita kuudesta ei-jäsenmaasta (Bulgaria, Norja, Puola, Slovakia, Slovenia ja Unkari). Myös eräät muut ei-jäsenmaat ovat ilmoittautuneet tarkkailijoiksi, mutta eivät olleet edustettuna tässä kokouksessa.

Komitea hyväksyi ohjelman täydennysosan, komitean työjärjestyksen sekä teknisen avun budjetin. Kokouksen keskeisimpänä asiana oli päättää tulevien Interact-toimipisteiden (Interact Points) vetäjistä ja valmistelun jatkosta. Tammikuussa järjestetyn infopäivän yhteydessä Interact-toimipisteen hoitamisesta kiinnostuneita Interreg-ohjelmien hallinto- ja maksuviranomaisia ja teknisiä sihteeristöjä pyydettiin jättämään 14.2.2003 mennessä ilmoitus kiin-

nostuksestaan. Ilmoituksia saatiin yhteensä 17 kpl. Sihteeristö oli arvioinut esityksiä ja tehnyt esityksen eri Interact-toimipisteiden vetäjistä. Perusteellisen keskustelun jälkeen komitea päätti hieman sihteeristön ehdotuksesta poiketen antaa jatkovalmistelutehtävä seuraaville tahoille:

- **Info and Animation:** Jämtlannin lääninhallitus (IIIA Ruotsi–Norjan hallintoviranomainen)
- **Tool Box:** Euregio Maas Rijn (IIIA-ohjelman hallinto- ja maksuviranomainen)
- **Qualification and Transfer:** Pohjanmeren IIIB -ohjelman sihteeristö (Viborg/Tanska)
- **Managing Transition:** Wienin kaupunki (IIIC East -ohjelman hallintoviranomainen)
- **IIIC Coordination:** IIIC North -ohjelman sihteeristö (Rostock/Saksa)

Näitä tahoja pyydetään nyt valmistelevaan ja jättämään tarkemmat esitykset ja siinä yhteydessä olemaan yhteydessä potentiaaliin yhteistyökumppaneihin, joita ovat mm. muut ilmoituksen jättäneet tahot. Mana-

ging Transition -toimipisteen osalta seurantakomitea kehotti vetäjää olemaan yhteydessä Varsinais-Suomen liittoon (IIIA Etelä-Suomen rannikkoseutu -ohjelman hallinto- ja maksuviranomainen), joka oli myös ilmoittanut kiinnostuksensa tähän Interact-toimipisteeseen.

Seuranta- ja hallintokomitea tulee tekemään lopullisen päätöksen Interact-toimipisteistä seuraavassa kokouksessaan 25.6.2003 Brysselissä. Valitut toimipisteet voinevat aloittaa toimintansa syksyn alussa. Myöhemmin saatetaan valita lisää Interact-toimipisteitä.

Kööpenhaminan kokouksessa keskusteltiin myös toisen Interact informaatiopäivän järjestämisestä. Tämän tilaisuuden kohdejoukkona tulee olemaan avoimen haun kautta haettavista projekteista kiinnostuneet tahot. Tässä vaiheessa on vielä epävarmaa järjestetäänkö infopäivä keväällä vai vasta kesän jälkeen. Todennäköiseltä näyttää, että ensimmäinen haku avataan kesällä ja suljetaan syksyllä, mahdollisesti lokakuussa. Pää-

Urbact-seurantakomitea kokoontui

Urbact-seurantakomitea piti ensimmäisen kokouksensa 20.2.2003 Pariisissa. Komissio jätti osan Urban-rahoituksesta käytettäväksi Urban-yhteisöaloitteiden ja artikla 10:n Urban-pilottien keskinäistä kokemusten-vaihtoa varten.

Kaikki jäsenmaat Luxemburgia lukuun ottamatta ovat edustettuina seurantakomiteassa. Kokouksessa Suomea edustivat **Ulla Blomberg** ja **Mika Honkanen** sisäasiainministeriöstä. Valtioneuvosto päätti 13.3., että Suomi osallistuu ohjelman toteuttamiseen ja valitsi edustajiksi seurantakomiteaan **Kauko Arosen** Suomen Kuntaliitosta ja **Mika Honkasen**. Sisäasiainministeriön hallinnonalalle varataan valtion vastinrahoitusta tätä tarkoitusta varten.

Komissaari Barnier korosti kaupunkipolitiikan painoarvoa

Urbanin kasvaneesta painoarvosta kertoo se, että kokouksen avasi komissaari **Barnier**. Hän kertoi Urban Auditin tuoneen selkeästi esiin eurooppalaisten kaupunkien ongelmat. EU:n aluepolitiikan uudistuksessa kaupunkipolitiikalla on keskeinen asema. Seurantakomitean puheenjohtajana kuluvan vuoden toimiva Ranskan kaupunkiministeri **Jean-Louis Borloo** näki Urbactin kymmenvuotisen prosessin tuloksena. Merkkipaaluja prosessissa ovat olleet Tampereen ja Lillen ministerikokoukset. Erityisesti Tampereen kokous oli tärkeä. Siellä Barnier piti kaupunkipolitiikkaa korostavan puheenvuoron. Urbactin tyylinen avoin verkottuminen auttaa kaupunkia selviytymään ongelmista.

Seurantakomitea hyväksyi ohjelman täydennysosan, vuosien 2003–2004 työsuunnitelman, kaupunkien temaattisten verkostojen säännöt ja hakuasiakirjat. Kokouksessa käsiteltiin myös ensimmäistä luonnosta sopimuksesta jäsenvaltioiden ja hallinto- sekä maksuviranomaistehtävistä vastaavan Ranskan välille. Kokouksessa 18.6. valitaan ensimmäiset kaupunkien temaattiset verkostot ja teknisellä avulla palkattavat asiantuntijat. Seurantakomitea kokoontuu kolme kertaa vuodessa.

Urbact-sihteeristössä työpaikkoja auki

Urbact-sihteeristöön Pariisiin haetaan kolmea asiantuntijaa ohjelman hallintointiin. Hakijoilta edellytetään sekä englannin että ranskankielen taitoa. Haku-aika päättyy 30.4. Seurantakomitea valitsee sihteeristön 18.6. Lisätietoja: **www.urbact.org**

*Ulla Blomberg
Mika Honkanen*

>>>

tökset hankkeista tehtäisiin myöhemmin syksyllä pidettävässä seuranta- ja ohjauskokouksen kokouksessa.

Wieniin perustettavan pysyvän Interact-sihteeristön henkilökunta (5 henkeä) on nyt valittu. Neljää ”kansainvälistä” paikkaa haki yhteensä 340 henkilöä. Team Assitantia haettiin Wienin alueelta. Valituksi tulivat:

- Head of Secretariat: **Pat Colgan** (irlantilainen)
- Project Manager: **Matti Agnetti** (italialainen)
- Financial Manager: **Gianluca Spinachi** (italialainen)
- Communications Manager: **Inge de Pins** (belgialainen)
- Team Assistant: **Beatrice Laval** (itävaltalainen)

Sihteeristön odotetaan olevan toimintavalmis toukokuun keskivaiheilla. Tietoa Interactista löytyy ohjelman kotisivulta

www.interact-online.net.

Tässä vaiheessa useat sivut ovat vielä rakenteilla.

Harry Ekestam

Interreg III C

Projekteja hyväksytty

Interreg III C pohjoisvyöhykkeen hallinto- ja seurantakomitea hyväksyi kokouksessaan 27.–28.3.2003 yhteensä kuusi projektia rahoitukseen. Useat hankkeet saavat vielä tehtäväkseen täyttää joitakin ehtoja ennen kuin lopullinen hyväksyntä astuu voimaan. Mm. budjettileikkauksia ja/tai selvennyksiä toimintasuunnitelmaan edellytetään. Pohjoiselle sihteeristölle tuli kaikkiaan 21 projektiehdotusta, joista 18 läpäisi ensimmäisen tarkastuksen – kolme hakemusta oli puutteellisia. Yksikään suomalaisten vetämä ehdotus ei tullut valittua. Valituista neljä on ruotsalaisten vetämiä, yksi norjalainen ja yksi saksalainen. Kahdessa valitussa projektissa on suomalainen partneri mukana STIMENT – Stimulating new ways of entrepreneurship ja Curinary Heritage Europe. Valittujen projektien vetäjille järjestetään koulutuspäivä syyskuun alussa.

Seuraava haku

Komitea päätti, että seuraava haku järjestetään 16.6.–26.9.2003 Projektien muodostumista avustamaan järjestetään Wienissä 12.–13.5 Partner Search Forum. Itävalta rajoittaa forumin koon noin 800 henkeen, joten kiinnostuneiden kannattaa ilmoittautua mahdollisimman pian. Myös seminaareihin voi ilmoittautua esittelemään projekti-ideaansa. Lisätietoa forumista löytyy internetistä osoitteesta interreg3c.net. Uusia projekteja koskevat hakuohjeet tulevat samoilta sivuilta hakuajan alkaessa. Sisäasiainministeriön vastarahoitusta koskevat hakuohjeet tulevat sekä [interreg3c](http://interreg3c.net)-sivuille että sisäasiainministeriön omalle sivulle samaan aikaan.

Seurantakomitea päätti lisäksi, että Interreg III C -ohjelman väliarviointi kilpailutetaan huhtikuun puolivälissä ja hyväksyi kilpailutusta koskevat säännöt.

Ulla Blomberg

Espon-tutkimusprojekteja hyväksyty

Espon 2006 -ohjelman hallinto- ja seurantakomitea hyväksyi 14.2.2003 kokouksessaan kolmen tutkimusprojektin vetäjät ja tutkimussuunnitelmat. Tutkimukset ovat:

- 1.1.4 *Väestökehityksen ja muuttoliikkeen alueelliset vaikutukset,*
- 2.1.4 *Energiahuollon ja energiaverkostojen alueelliset kehityssuunnat ja EU:n energiahuollon alueelliset vaikutukset sekä*
- 2.2.2 *EU lainsäädännön, Pre-accession -avun sekä Phare/Tacis/Meda-ohjelmien alueelliset vaikutukset.*

Energiahuoltoa koskevan projektin vetäjäksi valittiin portugalilainen tutkimuslaitos, projektin 2.2.2 vetäjäksi saksalainen ja väestökehitysprojektin pääpartneriksi tuli Swedish Institute for Growth Policy Studies.

Italia tyytymätön laitosten hajontaan

Luxemburgissa sijaitseva sihteeristö oli laatinut kartan kaikkien tähän mennessä valittujen tutkimuslaitosten sijainnista Euroopassa. Kartan pohjalta käydyssä keskustelussa eteläisen Euroopan maat kiinnittivät huomiota laitosten painottumiseen Euroopan länsi- ja pohjoisosiin. Tilanteesta käytiin periaatekeskustelua.

Italia vaati poliittisten ja alueellisten periaatteiden mukaanottoa projektien valintaan. Ehdotus ei saanut kannatusta. Suomen ja monen muun puheenvuoroissa korostettiin tutkimuksen riippumattomuutta ja laatua, jotta se voisi parhaiten avustaa poliittista valmistelua. Tieteelliset kriteerit on sovittu projektivalinnan arviointiperusteiksi. Italia esitti myös kiintiöperiaatetta, jolloin samaa laitosta ei voida valita projektin vetäjäksi useammin kuin sovittu määrä. Kiintiöiminen todettiin kuitenkin kilpailulainsäädännön vastaiseksi. Lisäksi todettiin, että seurantakomitean jäsenillä ja kansallisilla Espon Contact Point -laitoksilla on vastuu hakijoiden aktivoimisessa. Luxemburgin koordinointiyksikkö pyrkii lisäämään Espon-tiedotustaan mm. hakijamaiden suuntaan ja ryhtyy ohjelman internet-sivuilla ylläpitämään täydentyvää luetteloa yhteistyöhön soveltuvista ja hakijamaissa sijaitsevista tutkimuslaitoksista.

Seurantakomitea piti tärkeänä, että vuoden 2003 työvaiheet integroidaan 3. koheesioraportin valmisteluun niin, että tutkimusyhteistyön välitulos voidaan käyttää raportin valmistelussa mahdollisimman tehokkaasti hyväksi. Koheesioraportin valmisteluun liittyvän työ määrään takia

Espon-projektien neljättä hakukierrosta päätettiin lykätä muiden kuin projektin 3.2 (tutkimustulosten koordinointi) osalta. Seuraava hakukierros käynnistetään joulukuussa 2003 ja tutkimuslaitokset valitaan seurantakomitean kokouksessa huhti-toukokuussa 2004. Norja esitteli kokouksessa lisäksi EU:n kalastuspolitiikan alueellisia vaikutuksia käsittelevän projektialoitteen. Projektin valmistelu jatkuu Norjan toimesta ja sen sisällyttämisestä Espon-ohjelmaan päätetään myöhemmin.

Kokouksessa todettiin, että komissio oli hyväksynyt ohjelman täydennysosan 7.2.2003. Kokous hyväksyi ohjelman väliarviointia koskevat menettelyohjeet sekä Espon kontaktipisteiden toiminnan kehittämistä koskevan ehdotuksen. Täysjäsenyys-sopimuksen ovat allekirjoittaneet Norja, Slovenia ja Sveitsi. Unkari allekirjoittanee piakkoin. Tarkkailijoina ovat mukana Latvia, Malta, Kypros, Tsekin tasavalta ja kohta myös Slovakia. Luxemburgin sihteeristöön tulee korkeakouluharjoittelupaikkoja (650 euroa/kk). Hausta ilmoitetaan espon2006.net -sivuilla.

Seuraava seurantakomitean kokous on 7.–8.5. Kreetalla. Kokousta edeltää kaksipäiväinen tutkijaseminaari, jossa raportoidaan projektien tilanteesta. Seuraava projektivetäjien tapaaminen järjestetään 16.6.2003.

Ulla Blomberg

Uudet Twinning-hankkeet käynnistymässä sekä Liettuassa että Virossa

Sisäasiainministeriön vastuulla olevat Twinning-hallinnonkehittämishankkeet ovat saamassa jatkoa sekä Liettuassa että Virossa. Kehittämishankkeiden avulla tuleviin jäsenmaihin viedään rakennerahasto-osaamista ja valmistellaan yhteistyössä maiden keskushallinnon virkamiesten kanssa tavoite 1 -ohjelma-asiakirjat niiden täydennysosat sekä edistetään yleisemminkin hallinnon valmiutta toimeenpanna rakennerahasto-ohjelmia.

Käynnissä olevat hankkeet ovat edistyneet odotusten mukaisesti. Jat-

kohankkeiden avulla Virossa keskitytään edelleen rakennerahastoihin. Liettuassa valmistellaan yhteisöaloiteohjelmien ohjelma-asiakirjoja sekä niiden täydennysosia.

Liettuan uusi hanke toteutetaan yhteistyössä Ruotsin Kuntaliiton kanssa ja Viron puolestaan saksalaisen B.&S.U. Beratungs- und Service-Gesellschaft Umwelt mbH:n kanssa. Tällä kertaa sekä ruotsalaiset että saksalaiset yhteistyökumppanimme ovat päävastuussa hankkeiden toteuttamisesta. Tosin Suomen vastuulla Liettuan projektissa on kokonaisuudes-

saan sen Interreg-osio. Tämän osion toteutuksesta vastaa **Risto Kärkäinen** neljän lyhytaikaisen asiantuntijan avustamana. Viron uudessa hankkeessa tavoite-ohjelman parissa jatkavat jo edellisestä projektista virolaisille tutut asiantuntijat.

Eljas Liila

Lisätietoja:
Suunnittelija Eljas Liila, SM
puh. (09) 160 42301

Ennakkokutsu

Pyydämme ystävällisesti varaamaan kalenterista ajan

EU-rakennerahasto-ohjelmat

- osaamista, uudistumista ja elinvoimaa -seminaariin,
joka järjestetään

maanantaina 26.5.2003 klo 9.00 - 16.00

Sibeliustalossa Lahdessa.

Seminaarissa esitellään EU:n alue- ja rakennepolitiikan tuloksia ja antia sekä luodaan katse tulevaan. Esiintyjiksi on kutsuttu mm. uuden hallituksen pääministeri ja muita ministereitä, ministeriöiden, Euroopan komission, yliopistojen ja aluehallinnon johtoa sekä tutkijoita ja muita asiantuntijoita.

Päivä päättyy paneelikeskusteluun, jonka aiheena on
"Millaisia EU-ohjelmia jatkossa tarvitaan ja miksi?".

Tilaisuuteen mahtuu n. 250 osanottajaa, ja se on maksuton.
Tarjoamme päivän aikana aamu- ja päiväkahvin sekä lounaan.

Lopullisen kutsun ja ohjelman ilmoittautumishojeineen toimitamme
noin kuukautta ennen seminaaria.

Tervetuloa seminaariin!

Kari Häkämies
SISÄASIAINMINISTERIÖ

Jarmo Vaittinen
MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ

Markku Wallin
TYÖMINISTERIÖ

Lisätietoja: merja.pennanen@sm.intermin.fi
puh. (09) 1604 4535

NÄRP kokoontui Kööpenhaminassa

Vuoden ensimmäinen NÄRP-kokous pidettiin 19.3.2003 Kööpenhaminassa. Puheenjohtajana toimi **Brita Saxton** Ruotsista ja Suomea edusti **Harry Ekestam** sisäasiainministeriöstä. Tämä oli myös uuden sihteerin **Helena Wallinin** ja häntä avustavan **Merete Bendiksenin** ensimmäinen

kokous. Kokouksessa hyväksyttiin Nordregion vuosikertomus 2002, keskusteltiin vuoden 2004 budjetin painotuksista ja tulevan syksyn alueministerikokouksen teemoista sekä saatiin informaatiota käynnissä olevista hankkeista. Käytiin myös alustava keskustelu rajaseutuyhteistyön

välirvioinnin järjestämisestä. Asiaan palataan seuraavassa kokouksessa, joka pidetään 17.6.2003 Tartossa lähialueiden rajaseutuverkoston konferenssin yhteydessä (ks. seuraava juttu).

Harry Ekestam

Pohjoismaista yhteistyötä idässä ja lännessä

Lähialueiden rajaseutuverkosto

Kuten jo aiemmin on kerrottu, NÄRP ja PMN:n lähialueohjelma rahoittavat rajaseututoiminnan kehittämistä lähialueilla tukevaa verkostohanketta vuosina 2002–2004. Projektisihteerinä toimii liettualainen **Sarnas Radvilavicius**. Yhteistyöverkossa on mukana 12 rajaseutuorganisaatiota (Euregiota). Niiden ensimmäinen tapaaminen järjestettiin marraskuussa 2002 Anykscin kaupungissa Liettuassa. Tuolloin sovittiin mm. että vuoden 2003 aikana järjestettäisiin koulutustilaisuuksia rajaseutualueille.

Ensimmäinen koulutustilaisuus järjestetään 28.–29.4.2003 Siguldassa Latviassa. Teemana on Interregiin valmistautuminen, sekä ohjelmoinnin että projektien valmistelun ja toteuttamisen näkökulmasta. Kouluttajina toimivat **Harry Ekestam** sisäasiainministeriöstä, **Päivi Pelli** Etelä-Suomen rannikkoseudun Interreg IIIA -ohjelmasta sekä **Christian Martins** ruotsalais-norjalaisesta Östfold-Bohuslän rajayhteistyöstä.

Seuraava suurempi tilaisuus on 16.–17.6.2003 Tartossa järjestettävä konferenssi, johon kutsutaan edustajia sekä pohjoismaiden että lähialueiden rajaseutuyhteistyöalueilta ja hallinnosta. Osana konferenssia järjestetään pohjoismaisten ja lähialueiden rajaseutuyhteistyöorganisaatioiden välisiä kahdenkeskisiä tapaamisia tarkoituksena käynnistää twinning-toimintaa niiden välillä.

Skotlantilais-pohjoismainen yhteistyö

Seuraavan laajan skotlantilais-pohjoismaisen yhteistyökongressin valmistelu on täydessä käynnissä. Konferenssi järjestetään 8.–9.9.2003 Örnköldsvikissä Ruotsissa. Konferenssiin kutsutaan Pohjoismaiden ja Skotlannin hallinnon, alueiden, yhteistyöhankkeiden ja yrityselämän edustajia. Konferenssin teemoja ovat mm. ajankohtaiset aluekehitystrendit, skotlantilais-pohjoismaisista yhteistyöhankkeista saadut kokemukset sekä aluepolitiikka laajentuneessa Euroopassa. Konferenssissa tullaan luonnollisesti myös arvioimaan nykyisen, vuonna 2001 hyväksytyyn yhteistyöohjelman toteutumista sekä keskustelemaan yhteistyön jatkosta.

Kuten aiemmin on todettu, niin konkreettinen hankeyhteistyö tapah-

tuu pääasiassa eri EU-rahoitteisten ohjelmien (esim. Interreg IIIB, Pohjoinen Periferia ja Interreg IIIC) puitteissa. Tämän yhteistyön edistämiseksi ylläpidetään skotlantilais-pohjoismaisen yhteistyön kotisivuja (www.eprc.strath.ac.uk/nordic), joilla on tietoja erilaisista rahoitusohjelmista, viranomaisten ja tutkimuslaitosten yhteystietoja sekä tietoja skotlantilais-pohjoismaisen yhteistyön kannalta kiinnostavista seminaareista, konferensseista ym. tilaisuuksista. Sivujen päivitystä varten voi lähettää tietoja erilaisista tilaisuuksista allekirjoittaneelle (harry.ekestam@sm.intermin.fi). Kaikki kommentit ja ideat kotisivujen kehittämiseksi ovat myös tervetulleita.

Harry Ekestam

Suomen aluekehittämisstrategia 2013

Alueiden osaamista vahvistetaan ja aluepolitiikkaa eriytetään

Sisäasiainministeriö asetti 17.4.2001 työryhmän valmistelemaan vuoteen 2013 ulottuvaa Suomen aluekehittämisstrategiaa. Työryhmän tuli määrittellä pitkän tähtäyksen aluekehityksen peruslinjaukset ja toteuttamispolitiikka sekä erityisesti varautua EU:n vuoden 2006 jälkeiseen rakennerahastokauteen.

Työryhmän tehtäviksi annettiin:
– Selvittää globaaleja ja kansallisia haasteita, jotka vaikuttavat talouden ja yhteiskunnan rakenteiden uudistumiseen ja alueiden kehittämiseen.

– Hahmotella kestävää alue- ja yhdyskuntarakennetta lähtien muun muassa väestönkehityksestä, rakennetusta ympäristöstä sekä taloudellisista edellytyksistä.

– Varautua vuoden 2006 jälkeiseen EU:n alue- ja rakennepolitiikkaan.
– Valmistella ehdotus kansallisesta pitkän aikavälin alueiden kehittämisen toimintalinjoista, koordinoimista ja toimenpiteiden vaikuttavuuden seurannasta.

Työryhmän mietintö

Työryhmä tekee mietinnössään ehdotuksen alueiden kehittämisen strategiaksi. Strategia sisältää vision alueellisen kehityksen tilasta vuonna 2013, alueiden kehittämisen tavoitteet ja ehdotuksen strategisista linjauksista. Mietinnössä kuvataan nykyisen aluepolitiikan sisältöä sekä aluekehittämisen menettelytapojen ja keinojen muuttamista, viimeaikaista alueellista kehitystä sekä arvioidaan tulevaa alueiden kehityksen suuntaa ja tarkastellaan siihen vaikuttavia tekijöitä.

Suomen aluekehittämisstrategia 2013

Sisäasiainministeriön julkaisu
10/2003

ISSN 1236-2840

ISBN 951-734-588-7

Julkaisu on tilattavissa
puh. (09) 160 44553 tai
julkaisutilaukset@sm.intermin.fi

Maaliskuun alussa mietintönsä luovuttaneen aluekehittämisstrategiatyöryhmän visiossa kaikki maakunnat ovat elinvoimaisia vuonna 2013. Alueiden omaleimaisuus on vahvaa, ihmisille on tarjolla hyvinvoinnin edellytykset ja hyvä elinympäristö ja yrityksille hyvä toimintaympäristö koko maassa. Erilaiset alueet sopeutuvat joustavasti elinkeinorakenteiden muutoksiin. Alerakenne muuttuu hallitusti ja tavoitteellisesti tukien tasapainoista alueellista kehitystä. Suomella on oma erikoistunut roolinsa globaalissa kilpailussa. Suomi on edelläkävijä tietoyhteiskuntakehityksessä ja tietotekniikan antamien mahdollisuuksien hyödyntämisessä etäisyyksien voittamiseksi.

Kansallista aluepolitiikkaa vahvistetaan

Strategian lähtökohtana on kansallisen aluepolitiikan vahvistaminen ja toimenpiteiden vaikuttavuuden tehostaminen. Kansallisen aluepolitiikan ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan on muodostettava tehokas kokonaisuus. Kansallinen alueiden kehittäminen on ensisijaista ja EU:n voimavarojen tulee tukea siihen liittyvien tavoitteiden ja strategioiden toteuttamista. EU:n panostukset on suunnattava tekijöihin, joilla saavutetaan selkeää lisäarvoa kansallisen politiikan tavoitteenasettelussa.

Uuden rakennerahastokauden ja EU:n laajentumisen myötä EU:n rakennerahastojen tuet Suomelle saattavat vähentyä vuoden 2006 jälkeen. Tämä ei saa johtaa aluekehittämisen kokonaisresurssien vähentymiseen, vaan voimavaroja on lisättävä jo vuodesta 2004 lähtien.

Strategian painopisteinä ovat alueiden ja yritysten kilpailukyyn vahvistaminen sekä hyvän elinympäristön ja palvelujen saatavuuden turvaa-

minen kaikille ihmisille asuinpaikasta riippumatta. Korkeatasoinen osaaminen on tärkein kilpailutekijä ja edellyttää lisäpanostuksia koulutusjärjestelmän kehittämiseen ja tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Kaikki käytettävissä olevat voimavarat on mobilisoitava yhteistyöllä, alueita on kehitettävä innovaatioympäristöinä ja osaamisen ja uusien innovaatioiden siirtomekanismeja on vahvistettava.

Keskeinen viesti strategiassa on, että kehitystyöllä on vahvistettava monikeskuksista aluerakennetta, joka mahdollistaa nykyistä tasaisemman talous- ja väestökehityksen koko maassa. Joka maakunnassa on oltava vähintään yksi kaupunkiseutu, joka tarjoaa kilpailukykyisen sijaintipaikan yrityksille ja monipuoliset paikalliset työmarkkinat. Lisäksi tarvitaan hyvin menestyviä pienempiä keskuksia ja maaseutualueita, joiden yritykset ovat tehokkaasti verkottuneet maakunnan sisällä ja sen ulkopuolelle. Helsingin seudusta on kehitettävä kansainvälisesti houkutteleva metropolialue. Maaseudun aluerakenteen tukemiseksi tarvitaan toimiva kyläverkosto.

Erilaisten alueiden tunnistaminen

Strategiassa tunnistetaan alueiden erilaiset roolit koko kansantalouden ja alueiden kehittämisessä. Suuret suomalaiset kaupunkiseudut toimivat kansainvälisissä verkostoissa ja ne ovat avainasemassa uuden tiedon ja uusien innovaatioiden tuottamisessa ja ulkomaisen tiedon siirrossa Suomeen. Niiden merkitys koko maan menestykselle ja hyvinvoinnille kasvaa edelleen. Siksi niiden kilpailukyky ja menestyminen on turvattava ja niitä varten on muotoiltava oma tehokas politiikkansa. Suurten kaupunkiseutujen joukossa Helsingin seutu on oma erityistapauksensa. Se on ainoa laaja-alainen kansainvälinen keskus Suomessa. Sille on luotava oma

erityinen kehittämisstrategia ja sen erityisongelmat on hoidettava valtion ja alueen toimijoiden yhteistyöllä.

Muilla kaupunkiseuduilla ja maaseudulla syntyy myös kapeilla osaamisaloilla jatkuvasti uutta osaamista ja innovaatioita. Niidenkin on rohkeasti panostettava erikoisosaamisensa. Niiden kannalta on kuitenkin erityisen tärkeää parantaa ja tehostaa uuden osaamisen ja teknologian siirtoa niiden käyttöön. Kaupunkiseudut tarvitsevat erityispanoksia monipuolisen palvelutarjonnan turvaamiseen alueellaan. Maaseudun kehittäminen edellyttää kaupunkien läheisen, ydinmaaseudun ja harvaanasutun maaseudun erityispiirteiden ja voimavarojen tunnistamista ja vahvuuksiin perustuvaa erikoistumista ja verkottumista. Maaseutupolitiikan ykköshaaste on eriyttää politiikkaa erilaisten maaseutualueiden tarpeisiin. Syrjäisen maaseudun avainkysymys on peruspalvelujen turvaaminen.

Tärkeänä linjanvalintana strategiassa onkin aluepolitiikan nykyistä selkeämpi erilaistaminen jolloin on mahdollista koota eri alueiden tarpeisiin räätälöityjä toimenpidepaketteja. Kehittämisspolitiikka on eriytettävä erilaisten kaupunkiseutujen vahvuuksien ja strategioiden mukaisesti ja maaseutupolitiikka on eriytettävä syrjäisen maaseudun, ydinmaaseudun sekä kaupunkien läheisen maaseudun tarpeiden ja mahdollisuuksien mukaan.

Kehittämisen välineitä monipuolistetaan

Suomalaisessa aluepolitiikassa on pitkään korostettu korkeatasoisen osaamisen merkitystä alueiden ja yritysten kilpailukyvyyn avaintekijänä. Toimenpide-esityksissä painotetaan kaikkien käytettävissä olevien voimavarojen tehokasta mobilisointia, alueiden kehittämistä innovaatioympäristöinä sekä osaamisen ja uusien innovaatioiden siirtomekanismien vahvistamista. Eri toimijoiden yhteistyötä on edelleen tiivistettävä. Elinkeinopolitiikassa ja erityisesti julkisten palvelujen turvaamisessa kunnat on saatava tekemään yhteistyötä yli kunta-, seutukunta- ja maakuntarajojen.

Yrittäjyyden, yritysten neuvonnan ja rahoituksen vahvistaminen ja monipuolistaminen ovat keskeisiä toimenpiteitä alueiden kehittämisessä. Tutkimus- ja kehittämisrahoitusta

tulee edelleen lisätä ja sitä on jatkossa suunnattava nykyistä voimakkaammin heikoille alueille. Perinteistä yritystukea täytyy edelleen olla käytössä ja sitä on porrastettava nykyistä voimakkaammin heikoimpien alueiden eduksi. Yrittäjyyttä on vahvistettava ja kannustin- ja rahoitusjärjestelmiä on käytettävä nykyistä tehokkaammin yrittäjyyden lisäämiseksi. Suurten ikäluokkien siirtyminen eläkkeelle muuttaa työmarkkinatilannetta radikaalisti koko maassa. Erityisesti alueellisten työmarkkinoiden toimivuutta on siksi tehostettava. Myös sektorirahoituksen käyttöä on eriytettävä alueiden ominaisuuksien ja ongelmien mukaan.

Kaikille alueille yhteisten toimenpiteiden lisäksi työryhmän ehdotuksissa on tunnistettu myös eri tyyppisille alueille kohdennettavia erityisen tärkeitä toimia. Seuraavassa muutama esimerkki suurten kaupunkiseutujen toimenpiteistä.

Osaamiskeskuksia on hyödynnettävä entistä paremmin suomalaisten

osaamisintensiivisten yritysten liiketoiminnan kehittämisessä. Uusien innovaatioiden tehokas tuottaminen edellyttää erityisesti suurten kaupunkiseutujen osaamiskeskusten keskinäisten kytkentöjen vahvistamista. Seutujen toimijoiden yhteistyötä on tiivistettävä kehittämällä osaamiskeskusohjelman pohjalta erityisesti suurten kansainvälisissä verkostoissa olevien kaupunkiseutujen ja niiden yritysten kehittämistarpeita tukeva väline. Tämä voisi tapahtua esim. kytkeällä Tekesin teknologiaohjelmat joihinkin valittuihin osaamisaloihin ja tekemällä näin osasta teknologiaohjelmia alueellisesti johdettuja, mutta edelleen kansallisesti johtavia ohjelmia. Tämä vahvistaisi kaupunkiseutujen välistä työnjakoa. Kaupunkiseudut on saatava niin houkutteleviksi, että niille saadaan kansainvälisiä huippuosaajia elinkeinoelämän palvelukseen, tekemään tutkimusta ja opiskelemaan.

Veijo Kavonius

Suomi vuonna 2030

Suomen aluekehittämisstrategia 2013 -työhön liittyen sisäasiainministeriö tilasi erilaista tausta-aineistoa, josta julkaistiin artikkelikokoelma. Viideltä eri aloja edustavalta henkilöltä pyydettiin lyhyehköjä visionäärisiä kirjoituksia siitä, millainen Suomi on vuonna 2030. Kirjoitusten ajatukset olivat osaltaan virikkeenä alueiden kehittämisstrategiaa valmisteltaessa.

Ensimmäinen artikkeleista on elokuvaohjaaja, taiteilija **Jari Halosen** kuvaus maaseudun potentiaalista, jossa hän peräänkuuluttaa arvoja ja arvostusta. Opiskelija **Elina Moisio**n kirjoituksessa on kuvaus Suomen nuorisosta ja siitä kuinka tärkeää on pyrkiä välttämään sukupolvien välistä kuilua ottamalla nuoret, joilla on vahvoja arvoja, ajoissa mukaan päätöksentekoon. Kolmas kirjoitus on toimittaja **Pasi Tuohimaan** ja se käsittelee pääkaupunkiseudun vaihtoehtoisia tulevaisuudennäkymiä. Keskeiseksi hänen pohdinnassaan nousee palveluiden järjestäminen väestöltään kasvavalle pääkaupunkiseudulle. **Tarja Cronberg** puolestaan kuvailee tulevaisuuden näkymiä Itä-Suomelle. Hän toteaa muun muassa, että voimakas muuttoliike vaikeuttaa ihmisten mahdollisuuksia kokea kuuluvansa jonnekin. Muuttajat eivät tunne olevansa osa paikallista identiteettiä ja kulttuuria. Viimeisessä artikkelissa tutkija **Matti Kalliokoski** visioi muutuvaa suomalaisuutta.

Arvot ja arvojen peräänkuulutus politiikan teossa nousevat kirjoituksissa voimakkaasti esiin. Niissä on osittain maalailtu myös uhkakuvia, joiden toteutumisen torjumiseen tulevien päätöksentekijöiden toivotaan tarttuvan.

Suomi vuonna 2030 – Näkökulmia Suomen kehitykseen

Sisäasiainministeriön julkaisu 11/2003

ISSN 1236-2840

ISBN 951-734-587-9

Artikkelikokoelman on koontanut suunnittelija Laura Perheentupa

Mikä on olennaista alueiden kehittämässä tulevina vuosina?

Näkemyksiä eri hallinnon aloilta:

■ Liikkuuko työvoima – tyhjenevätkö alueet

Suomen työmarkkinat ovat radikaalin muutoksen edessä. Työvoima ikääntyy ja vähenee. Samanaikaisesti kotimaisten hyvinvointipalvelujen kysyntä kasvaa ja Suomi kohtaa osana Eurooppaa yhä kovenevaa kilpailua. Lisäksi laman jälkeen meille jäi sitkeä rakenteellinen työttömyys, jota nousukauden kasvu ei erityistoimista huolimatta onnistunut poistamaan. Sekä Suomen vienti että kotimarkkinat tarvitsevat pätevää työvoimaa.

Alueellista kehittämistä tulee jatkossa katsoa kahdesta näkökulmasta: Suomi alueena Euroopassa ja kansainvälisessä kilpailussa sekä kehitys Suomen sisäisillä alueilla. Nämä saattavat olla jossain määrin ristiriidassa keskenään, mutta pitkän päälle Suomen heikoimmat alueet eivät pärjää ellei niillä ole tukena vahvaa veturia. Tässä mielessä en usko alueiden Eurooppaan siten, että alueiden keskinäisellä verkostoitumisella Euroopan tasolla Suomen heikoimmat alueet voisivat löytää menestymisen avaimet. Siitä on varmaan apua, mutta kyllä Suomi silti tarvitsee omat vahvat alueensa, jotka nekään eivät ole ilman muuta vahvoja – ei ehkä Helsinginkään – Euroopan mittakaavassa.

Työvoiman alueellinen liikkuvuus oli aiemmin merkittävässä osassa hyvin toimivia työmarkkinoita. Siitä myös kiisteltiin. Oli aikoja, jolloin

busseilla lähdettiin Etelä-Suomen työvoimatoimistoista työnantajien kanssa värväämään työvoimaa telakoille ja tehtaille. Muuttoliikettä myös tuettiin taloudellisesti enemmän kuin nykyään. Toisaalta työttömyysturvastandardien ”väitettiin sitovan ihmisiä turpeeseen”. Nämä ajat ovat historiaa. Ihmiset muuttavat muutenkin, mutta ehkä koulutuksen tason nousemista ja hyvinvoinnin lisääntymistä muuttopäätöksiin vaikuttavat muutkin seikat kuin vain työpaikka ja toimeentulo. Keskittymistendenssi on edelleen vahvaa. Nuorempina muutetaan isompiin keskuksiin ja jäädään asumaan opiskelupaikkakunnalle. Vakiintumisvaiheessa muut seikat kuin työ ja toimeentulo alkavat painaa perheen hyvinvoinnissa entistä enemmän. Toimivat työmarkkinat on siten paljon laajempi ja monimutkaisempi kokonaisuus kuin aiemmin. Aina tärkeän asunnon ja asumiskustannusten lisäksi vaikutusta on hyvinvointipalvelujen turvatulla saamisella, mutta yhä enemmän myös kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluilla ja turvallisuudella. Nämä ovat tekijöitä, joilla alueet voivat kilpailla asukkaita ja siten työvoimasta. Yritysten kannattaa sijoittua alueille, joilla nämä tekijät ovat kunnossa – alueilla on hyvä imago.

Nykyinen työelämä ei enää lähde siitä, että ihminen voi elämänsä läpi

olla yhdessä työpaikassa ja yhdessä ammatissa. Vähintäänkin uudelleen kouluttamisen ja kouluttautumisen tarve on väistämätön. Useimmiten myös työpaikka vaihtuu tai työnantaja on vaihdettava. Alueen työmarkkinoiden kilpailukyky edellyttää edelleen sitä, että työpaikkatarjonta on riittävä ja samoin koulutustarjonta. Etäisyystekijät alkavat kuitenkin onneksi menettää yhä enemmän merkitystä molempien suhteen. Työssäkäyntialueet kasvavat ja tietoyhteiskunta tuo yhä enemmän mahdollisuuksia tuoda työ ja palvelut lähemmäs asuinpaikkaa.

Suomi on kilpailukykyisten työmarkkinoiden suhteen vain yksi alue Euroopassa. Olemme Euroopan reunalla, harvaan asuttu, meillä on pitkät etäisyydet ja kylmää, mutta meillä on kaunis ja puhdas luonto, korkea osaamisen taso, olemme tietoyhteiskuntana ja tietoteknologiassa maailman huippua ja meillä on korkeatasoiset kulttuuripalvelut. Suomi on kilpailemassa työvoimasta Euroopan työmarkkinoilla. Jälkimmäisistä seikoista syntyvää imagoamme tulee vaalia. Meidän on menestyttävä kilpailussa niin hyvin, että saamme uudenkin väen kiinnostumaan sijoittumisesta muuallekin kuin vain pääkaupunkiseudulle.

*Pertti Toivonen
työministeriö*

■ Osaamisen ja kulttuurin kasvava merkitys alueiden kehittämässä

Osaamisen sekä kulttuuri-, sivistys- ja hyvinvointipalvelujen kehittäminen on keskeisiä keinoja vaikuttaa alueiden kehitykseen. Sivistyksen kohdistuvilla panostuksilla on myönteisiä vaikutuksia alueiden elinkeinorakenteen kehittämiseen, työllisyyteen, aluetalouksien vahvistamiseen sekä sosiaalisten ja kulttuuristen heijastusvaikutusten syntyyn. Opetus-

ministeriö vastaa osana valtioneuvoston koulutus-, tiede-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan kehittämisestä ja kansainvälisestä yhteistyöstä. Ministeriö edistää sivistystä ja kulttuuria sekä luo edellytyksiä osaamiselle, luovuudelle ja kansalaisten osallistumiselle ja hyvinvoinnille. Aluekehittämisessä tämä merkitsee sitä, että ministeriön keskeisenä teh-

tävänä on turvata riittävät toimintaedellytykset hallinnonalansa toimijoille ja niiden kehittämiselle.

Kansallinen ja alueelliset innovaatiojärjestelmät ja niiden kehittäminen luovat edellytyksiä kestäväälle taloudelliselle, sosiaaliselle ja kulttuuriselle kehitykselle. Innovaatiojärjestelmän

keskeinen osa-alue on koulutusjärjestelmä, joka ulottuu perusopetuksesta korkea-asteen koulutukseen tiivistyen korkeakoulujen muodostamaan kokonaisuuteen sekä monipuoliseen kulttuurin toimijakenttään. Innovaatiojärjestelmä tukee tieteellisten, teknologisten, kulttuuristen ja sosiaalisten innovaatioiden syntyä sekä niihin liittyvää osaamista. Innovatiivisuus ja osaamisverkostot ovat yritystoiminnassa yhä tärkeämpiä. Tutkimustoiminnan, tutkimus- ja kehitystyön, taiteellisen toiminnan sekä korkeakoulutuksen merkitys uusien innovaatioiden tuottamisessa ja osaamisen levittämisessä korostuu. Lisäksi kulttuuriteollisuus ja sisältötuotanto ovat kasvavia teollisuudenaloja, jotka avaavat uusia mahdollisuuksia myös kasvukeskusten ulkopuolella.

Suomalaista koulutusta kehitetään alueellisen tasa-arvon, kansainvälisesti korkean laadun ja elinikäisen

oppimisen periaatteen pohjalta. Alueellisesti hajautettu koulutusverkosto on alueiden osaamisen perusta, jonka varaan voidaan rakentaa korkeampaa osaamista. Alueellisella koulutusverkostolla pyritään myös turvaamaan, että maan eri alueille jäisi riittävästi osaavaa työvoimaa. Alueellisessa innovaatiotyössä korostetaan enenevästi yhteistyön ja verkostoitumisen merkitystä. Alueellisissa innovaatioympäristöissä on yliopistojen tieteellisen tutkimuksen ja ammattikorkeakoulujen työelämää ja aluekehitystä tukevan soveltavan tutkimus- ja kehitystyön rooli merkittävä.

Kulttuuriin sekä liikunta- ja nuorisopalveluihin liittyvät toiminnot vahvistavat alueiden kilpailukykyä ja innovatiivisuutta ja niistä on muodostunut vetovoimatekijä asukkaiden ja yritystoiminnan houkuttelemiseksi alueille. Kulttuuri luo pohjaa alueellisen identiteetin rakentumiselle.

Vahva identiteetti tukee alueen roolin vakiinnuttamista osana laajempaa aluejärjestelmää. Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotoimissa korostuu saavutettujen käytäntöjen levittämisen merkitys, kestävään kehitykseen tähtäävien kulttuurisektorin toimijoiden ohjaus- ja koulutustoiminta, tietoyhteiskuntavalmiuksien ja sisältötuotannon kehittäminen sekä verkostoituminen ja yhteistyö. Palvelujen tarjontaa pyritään saattamaan mahdollisimman kattavaksi ja vaivattomasti saavutettavaksi. Viestimet ja tietoverkot otetaan mahdollisimman tehokkaaseen käyttöön kulttuuripalvelujen saatavuuden turvaamiseksi.

Lisätietoja opetusministeriön hallinnonalan aluekehittämisstrategias-
ta: www.minedu.fi/julkaisut/pdf/opmalustrategia.pdf

*Merja Niemi
opetusministeriö*

■ Sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuus turvataan kuntien välisellä yhteistyöllä

Kansalaisten hyvinvoinnin tasa-arvoinen kehittyminen maan eri osissa on sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan yksi keskeinen tavoite lähivuosina. Monet kunnat ovat liian pieniä turvaamaan edes peruspalveluja saatikka erityispalveluja, joiden tuottaminen vaatii lähes aina yhtä kuntaa isompaa väestöpohjaa. Jotta korkeatasoiset palvelut olisivat tasa-arvoisesti kaikkien kansalaisten saatavilla, tarvitaan seudullista ja maakunnallista yhteistyötä palvelujen tuottamisessa ja asiantuntemuksen välittämisessä sinne, missä palvelua tarvitseva asiakas on.

Sekä kansallisissa terveydenhuollon ohjelmassa että sosiaalialan ohjelmassa molemmissa on nostettu esiin palvelujen järjestäminen nykyistä suuremmilla väestöpohjilla. Valtioneuvoston periaatepäätöksessä terveydenhuollon tulevaisuuden turvaamiseksi on tavoitteeksi asetettu, että perusterveydenhuolto järjestetään seudullisina, toiminnallisina kokonaisuuksina. Suositeltavaksi väestöpohjaksi on esitetty 20 000–30 000 asukasta ja näin rakennetussa yksikössä toimii 12–18 lääkärinä. Mielenterveys-työn avopalvelut, psykososiaaliset palvelut ja päihdepalvelut sekä niihin liittyvä päivystys esitetään järjestettävän seudullisina toiminnallisina

kokonaisuuksina yhteistyössä kolmannen sektorin ja yksityisen sektorin kanssa. Kuntia kannustetaan uudistuksiin 30 miljoonan euron vuosittaisella hankerahoituksella aina vuoteen 2007 asti.

Sosiaalipalvelujen osalta seudullisen ja muun alueellisen yhteistyön tarve on erityisen polttava, koska kattavaa kuntayhtymä verkostoa erikoissairaanhoidon kuntayhtymien tapaan ei ole olemassa. Vuodesta 1997 sosiaali- ja terveysministeriö on ohjannut kuntia järjestämään sosiaalihuollon erityispalvelut verkostomaisen seudullisen yhteistyön avulla, koska useimmat kunnat ovat liian pieniä tuottamaan yksinään lastensuojelun, päihdehuollon, vammais- huollon tai erityispäivähoidon palveluja.

Sosiaalipalvelujen järjestäminen 2000-luvulla edellyttää uusia toimintatapoja. Juuri julkaistussa Kansallisessa sosiaalialan kehittämissuunnitelmassa sosiaalipalvelujen porrastus- tarve nähdään välttämättömäksi keinoksi kehittää palveluja ja turvata niiden saatavuus. Järjestämällä erityis- palvelujen lisäksi myös perus- palvelut – kuten päivähoido ja vanhus- tenhuolto – voimavarat kokoavalla seudullisella yhteistyöllä voidaan saada aikaan seudun ja sen asukkaiden

hyvinvoinnin kannalta nykyistä parempi tulos.

Sekä terveydenhuollossa että sosiaalihuollossa seudun tai maakunnan mitassa toimien olisi todennäköisesti helpompi saada henkilöstöä erikoistuviiin ja kehittyviin palveluihin kuin yksittäisiin kuntiin. Myös henkilöstön toimenkuvien moderni kehitys ja mielekkyys on helpompi järjestää seudun tai maakunnan tasolla, mikä osaltaan parantaa kuntatyöntekijän kilpailukykyä.

Vuoden 2002 alusta tuli voimaan sosiaalialan osaamiskeskustoja koskeva lainsäädäntö ja niiden toimintaan osoitettiin pysyvää valtion rahoitusta. Osaamiskeskusten tehtävänä on turvata omalla alueellaan asiantuntemuksen välittyminen ja kehittyminen. Näin ollen niillä on hyvin oleellinen merkitys alueellisesti tasapuolisen kehityksen turvaamisessa. Kahdeksan alueellista osaamiskeskustoja muodostavat koko maan kattavan yhteistyörakenteen kuntien, yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kesken. Lähivuosien tavoite onkin vahvistaa osaamiskeskusten toimintaa.

Lähivuosien visiona on vahvistaa sosiaalialan alueellista kehitystä siten, että luodaan seudullinen erityisosa-

Jatkuu sivulla 18 >

■ Aluekehitysresurssit osaamiseen ja teknologian hyödyntämiseen

Alueiden kilpailukykyyn vaikuttaa keskeisesti yritystoiminnan menestyminen. Yritysten menestyksen edellytyksiin taas liittyvät mm. osaava henkilöstö, teknologiapalvelujen saatavuus ja alueellisen infrastruktuurin toimivuus, joihin julkisen sektorin toimenpiteiden tulisi osaltaan vaikuttaa.

Koska koulutetun työvoiman saatavuus heikkenee lähivuosina, on ammatillisessa koulutuksessa otettava nykyistä selkeämmin huomioon yritysten työvoima- ja osaamistarpeet. Tämä edellyttää yhteistyön tiivistämistä koulutus-, työvoima- ja elinkeinoasioista vastaavien viranomaisten kesken. Tärkeä yhteistyöhanke on mm. työvoima- ja osaamistarpeiden ennakoinnin kehittäminen.

Myös yrittäjien ikääntyminen muodostaa merkittävän haasteen alueiden kilpailukykyille. Tähän haasteeseen tulisi vastata toisaalta lisäämällä yritysten sukupolven- ja omistajanvaihdosten joustavuutta, toisaalta edistämällä yrittäjyyden ”houkuttelevuutta”, poistamalla yrittäjyyden esteitä sekä panostamalla yrittäjyyskoulutukseen.

Teknologian hyödyntämiseen liittyviä keskeisiä alueellisia toimenpiteitä ovat yrityksille tarjottavat neuvontapalvelut, teknologia- ja osaamiskeskusten perustaminen ja kehittäminen sekä julkisen rahoituksen kohdentaminen yritysten t&k-hankkeisiin.

TE-keskusten teknologiayksiköt avustavat yrityksiä tuotannon ja tuotteiden teknologiseen kehitykseen liittyvissä hankkeissa sekä alueen teknologiapotentiaalin kartoittamisessa. Alueen eri toimijoiden, mm. TE-keskusten, Tekesin, yliopistojen, ammatikorkeakoulujen ja kuntien, yhteistyönä laadittavan alueellisen teknologiastrategian tulisi sisältää näkemyksiä alueen teknologisen kehityksen tavoitteista ja mahdollisuuksista.

Julkisella rahoituksella tulisi ensisijaisesti edistää osaamista ja teknologian hyödyntämistä. Näin voidaan parantaa yritysten kestävästä kilpailukykyä, mikä on asetettu myös ns. Lisabonin prosessin tavoitteeksi. Siten rahoituksen painopisteenä tulisi uudella EU:n rakennerahastojen ohjelmakaudellakin olla yritysten osaamisen ja teknologisen tason parantami-

nen sekä yritysten toimintaympäristön kehittäminen. Julkisen rahoituksen vaikuttavuutta pyritään jatkuvasti parantamaan mm. tukivälineitä uudistamalla.

TE-keskukset toimivat alueensa elinkeinoelämän edistäjinä ja kehittäjinä. Mm. yrityspalvelupisteiden avulla pyritään helpottamaan yrittäjien tai yrittäjiksi aikovien tiedon ja palvelujen saantia ”yhdeältä luukulta”.

Osa TE-keskusten palveluista on saatavilla myös seutukuntatasolla, mikä entisestään parantaa yritysten mahdollisuuksia palvelujen hyödyntämiseen. Tavoitteena on perustaa lähivuosina useita kymmeniä seudullisia yrityspalvelupisteitä.

Innovaatio-organisaatioiden (KTM/TE-keskukset, Tekes, Finvera Oyj, Finpro, Suomen Teollisuus-sijoitus Oy ja Sitra) yhteistyö tiivistyy edelleen, millä pyritään parempaan tuloksellisuuteen sekä asiakkaan näkökulmasta helposti lähestyttävään ja laadukkaaseen palvelukokonaisuuteen. Yksi esimerkki yhteistyönä kehitetystä palvelusta on sähköinen YritysSuomi-portaali.

*Eija Laineenoja
kauppa- ja teollisuusministeriö*

■ Kansalaisten hyvä elämä ja yritysten hyvät toimintaedellytykset aluekehityksen avaimia

Elinvoimaiset maakunnat, vahvat ja kilpailukykyiset kaupunkiseudut sekä elinvoimainen maaseutu on erittäin kunnianhimoinen aluekehittämisen visio vuodelle 2013. Kun vision oleellisena osana on myös Helsingin seutu kansainvälisesti houkuttelevana metropolialueena, on seuraavan kymmenen vuoden kehitystyön suunta selvänä.

Kuntien keskeisenä tavoitteena on turvata osaltaan hyvän elämän edellytykset kaikille kansalaisille. Käytännössä tämä merkitsee peruspalveluiden turvaamista maan eri osissa siten, että kansalaisilla säilyisi aito mahdollisuus valita asuinpaikkansa tarpeittensa mukaan.

Peruspalvelut voidaan parhaiten turvata, kun kunta, seutukunta ja maakunta ovat kilpailukykyisiä taloudellista lisäarvoa tuottavien toimintojen sijaintipaikkoina. Yritysten hyvien toimintaedellytysten ja myönteisen yrittäjyysilmaston on siis kuljet-

tava rinnan kansalaisten hyvän elämän tavoitteen kanssa.

Seuraavan kymmenen vuoden aikana julkisen sektorin osuuden kansantaloudessa arvioidaan pienenevän. Myös EU:n osuus alueiden kehittämisen rahoituksesta tulee Unionin laajentuessa muuttumaan. Tästä syystä palvelujen järjestämiselle ja niiden välttämättömälle kehittämiselle on löydettävä uusia muotoja. Tietoyhteiskunnan antamat uudet mahdollisuudet ovat eräs keino, tekijöiden osaamisen lisääntyminen toinen. Nämä eivät kuitenkaan riitä. Teknologian kehittymisen ja osaamisen lisääntymisen myötä myös palvelujen tarjonnan ja julkisen hallinnon rakenteita on tarkasteltava uudelleen.

Uudelleenarviointia tarvitaan myös väestön ikärakenteen nopean muuttumisen vuoksi. Suurien ikäluokkien poistuminen työmarkkinoilta on kiivaimmillaan seuraavan kymmenvuotiskauden lopulla. Tämä

muutos aiheuttaa varmasti palvelujen tuotannolle ongelmia maan eri osissa. Toisaalta se tarjoaa myös ainutkertaisen mahdollisuuden suorittaa ajan vaatimia uudelleenjärjestelyjä.

Edellä esittämäni ajatuskulku sisältyy sisäasiainministeriön maaliskuun alussa työnsä päättäneen työryhmän mietintöön ’Suomen aluekehitysstrategia 2013’. Miten haasteisiin todella pystytään vastaamaan riippuu tarvittavien muutosten saamisesta aikaan myös käytännössä. Tähän työryhmän raportti antaa tuleville päätöksentekijöille joitakin ajatuksia mm. seuraavasti:

- alueiden kehittämisen tulee perustua entistä selvemmin monikeskukseen kaupunkiverkkoon sekä maaseudun ja kaupunkien vuorovaikutukseen,
- palvelut tuotetaan entistä enemmän seudullisesti,

Vahvistuvaa aluepolitiikkaa maaseudulle – yrittäjyyttä, osaamista ja palveluita

Maa- ja metsätalousministeriö tarkastelee aluekehitysstrategia 2013 -työn painotuksia maaseudun kehityksen näkökulmasta. Useimmilla sosio-ekonomisilla ja hyvinvointimittareilla mitattuna maaseutualueiden ja niistä erityisesti syrjäisen ja ydinmaaseudun kehitys on jäämässä entistä enemmän jälkeen muun maan kehityksestä. Laadittu strategia pyrkii löytämään tähän ongelmaan ratkaisuja, mutta jättää myös paljon jatkotyön varaan. Peruslinjaus siitä, että alueellista kehitystä voidaan tasapainottaa vain vahvistamalla monipuolisella ja tehokkaalla aluepolitiikalla heikoimpien alueiden kehitystä, on maaseutualueiden näkökulmasta oikeaan osunut.

Maaseudun kehittämisen osalta asetetut tavoitteet hyvän elämän edellytyksistä maan eri osissa, kilpailukyinen elinkeinotoiminta kaikissa

maakunnissa sekä monikeskisuus ja aluerakenteen muuttuminen ilman sopeutumisongelmia ovat relevantteja.

Maaseutualueiden kilpailukyky ja aluerakenteen tasapainoinen kehitys koostuvat seuraavista osa-alueista:

- toimiva infrastruktuuri eli tiestö, vesi- ja viemäriverkosto sekä nopeat tietoliikenne yhteydet ja logistiikan toimivuus
- kilpailukykyinen ja monipuolinen elinkeinotoiminta
- julkisten ja yksityisten palveluiden toimivuus
- osaamisen tason korottaminen olipa kyse yrittäjistä, työntekijöistä tai osaamisrakenteista
- hyvä ympäristö ja asumisolosuhteet
- monipuoliset yhteistyösuhteet, molempia osapuolia hyödyntävä maaseudun ja kaupungin vuorovaikutus sekä toimivat kyläverkostot

Strategiassa korostetaan tarvetta eriyttää eri tyyppisten maaseutualueiden aluekehitystoimet alueiden tarpeiden mukaisiksi. Palveluiden osalta se tarkoittaa mm. uusien palveluiden järjestämistapojen etsimistä ja uutta työnjakoa valtion, kuntien ja yksityisen sektorin välillä. Erityisesti harvaanasutun maaseudun alueet tarvitsevat julkisen vallan panostusta. Julkista rahoitusta tarvitaan niin ikään tiestön ja laajakaistayhteyksien sekä muun infrastruktuurin rakentamiseen ja ylläpitämiseen heikoimmilla alueilla.

Yritystoiminnan edistämiseksi esitetään useita keinoja eri tyyppisille alueille. Yrittäjien ja työntekijöiden osaamisen parantaminen elinikäistä oppimista tukemalla, monipuolisten yrityspalveluiden järjestäminen seurakuntiin, tiedon ja osaamisen siirtomekanismien kehittäminen ja osamiskeskittymät, yritysten toimialojen monipuolistaminen uusille kasvualoille unohtamatta perinteisten vahvojen toimialojen kehittämistä, yritysverkostojen synnyn edistäminen, teknologian käytön edistäminen, yritysten sukupolvenvaihdosten edistäminen ja porrastetut investointituet ovat tärkeimpiä toimenpiteitä. Julkisen vallan tuen merkitys korostuu myös näissä toimenpiteissä siirryttäessä kaupunkien läheiseltä maaseudulta harvaan asutulle maaseudulle.

Yksittäisistä toimialoista maatalouden toimintaedellytysten turvaamiseen ja maatalouden monivaikutteisuuden (puhtaat elintarvikkeet, maiseema, matkailu, perusasutus, sosiaaliset suhteet) hyödyntämiseen tulee EU:n yhteisen maatalouspolitiikan muutospainissa kiinnittää erityistä huomiota.

Maaseutuyhteisöjen aktiivinen toiminta oman alueensa kehittämisessä kylätoiminnan ja toimintaryhmytyön kautta on tärkeää ja sitä tulee aluekehitystoimin tukea. Maaseutu-kaupunki vuorovaikutusta voidaan tehostaa esimerkiksi lähiruokahankkeilla, palveluiden uudelleenjärjestelyllä, tukemalla yritysten verkottumista ja alihankintasuhdeiden syntymistä sekä tukemalla asukkaiden vuorovaikutusta. Maaseutu asuinpaikkana tulee mahdollistaa sitä haluaville.

Aluekehitystoimien suunnittelussa ja rahoituksessa korostuu ohjelmallisuus uuden aluekehityslain myötä aikaisempaa enemmän. Maakuntaohjelmat toteuttamissuunnitelmiin aluetasolla ja ministeriöiden aluekehitysstrategiat keskushallinnossa antavat hyvät mahdollisuudet kehittämistoimien suuntaamiseksi eri tyyppisten alueiden tarpeiden mukaisesti, mikäli järjestelmää käytetään tehokkaasti hyväksi ja perustetaan päätökset monitasoiseen vuoropuheluun. On aiheellista korostaa myös toimenpiteiden suuntaamisen ja vaikuttavuuden ennakoinnin, seurannan ja arvioinnin tärkeyttä.

Strategiassa todetaan tarve kansallisten aluekehitysmäärärahojen lisäämiseen vuosina 2004–2006, tosin taloudellisen liikkumavaran rajoissa, ja viimeistään vuoden 2006 jälkeen. Kannanotto olisi voinut olla reippaampikin, sillä alueellisten erojen näkökulmasta tarve aluekehitysrahoituksen lisäämiselle on ilmeinen. Lisäksi todetaan, että pääpaino on käytettävissä olevien voimavarojen kohdentamisen parantamisessa. Painotus on aivan oikea, mikäli se myös käytännössä johtaa eri hallinnonalojen rahallisten voimavarojen suuntaamista suurimmista ongelmista kärsiville alueille. EU-ohjelmatyössä on seuraavalla ohjelmakaudella Suomelle eduksi rakennerahastovaroiden vähentäessä käyttäen hyväksi maatalouspolitiikan suuntausta maaseudun kehittämistoimien rahoituksen lisäämiseen.

>>>

- kuntien ja valtion välinen tehtävä- ja kustannustenjakoa peruspalveluiden järjestämisessä ja rahoittamisessa sovitaan pitkäjänteisesti pitävälle pohjalle ja
- valmistellaan pitkäjänteinen suunnitelma siitä, miten erityisesti syrjäisillä maaseutualueilla ja nopeasti kasvavilla kaupunkiseuduilla voidaan turvata kunnallisen henkilöstön saatavuus suurten isäluokkien siirtyessä eläkkeelle.

Mietinnössä esitetään varsin ajan- tasainen ja johdonmukainen arvio toimintaympäristömme muutoksen asettamista haasteista tulevaisuudelle, tiivis ja kunnianhimoinen visio sekä siitä johdetut tavoitteet ja joukko edellä siteeratun kaltaisia keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi. Eräiltä keskeisiltä osin strategia jää kuitenkin ohueksi. Tarvittavia rahoitus- ja muita voimavarakysymyksiä sivutaan varsin yleisellä tasolla. Aluetason hallinnon uudelleenjärjestelyistä ei juuri ajatuksia esitetä, vaikka useat viime syksyn ja talven aikana esitetyt puheenvuorot olisivat myös näille pohdinnoille aineksia antaneet.

*Keijo Sahrman
Suomen Kuntaliitto*

*Marja Kokkonen
maa- ja metsätalousministeriö*

■ Ympäristön laatu alueiden menestystekijäksi

Aluekehittämisen ytimeksi on perinteisesti ymmärretty julkishallinnon pääosin rahalliset tukimuodot, joita kohdennetaan alueille kulloisenkin aikakauden tarpeita ja arvoja heijastelevien kriteereiden perusteella. Ympäristöhallinnon rooli aluekehittämisen toimijana perustuu toisenlaiseen lähtökohtaan: Aluekehitystä edistävän toiminnan kivijalkana eivät ole rahoitus- ja tuki-instrumentit vaan muiden edellytysten luominen.

Ympäristöhallinnon kannalta aluekehittämisen oleellisimpien kysymysten joukkoon kuuluu ilman muuta ympäristö, jonka merkityksen osana aluekehittämisen kokonaisuutta voi tiivistää vaikkapa seuraavasti: **ympäristön laadun mieltäminen kilpailu- ja menestystekijänä**. Tämä näkökulma pätee eri tasoilla ja eri tyyppisillä alueilla.

Globalissa maailmassa ja Euroopassa Suomella on mitä mainioimmat lähtökohdat ja mahdollisuudet profiloitua laadukkaana ympäristön maana. Tämä koskee yhtä lailla maamme ympäristön tilaa kuin ympäristöalan osaamista ja teknologiaa, joissa Suomi edustaa tutkitusti maailman huipua. Tätä potentiaalia tulisi hyödyntää paljon voimaperäisemmin kuin on tehty nykyisen alueellisen kehityksen viitekehityksessä.

Maakunnissa, jotka ovat aluekehittämisen perustoimijoita, ympäristön laadun merkitys alueellisen kehityksen menestystekijänä edellyttääkin jo eritellympää tarkastelua ja sen mukaista toimien suuntaamista. Kaupungeissa ja kaupunkiseuduilla elinympäristön laatu on todettu yhdeksi keskeisimmistä päätöksentekokriteereistä yritysten ja koulutetun työvoiman sijaintiratkaisuissa. Tämä tosiasia kannattaisi ottaa hyvin vakavasti, kun tulevana vuosina määritellään kaupunkipolitiikan ja kaupunkikehittämisen painotuksia osana aluekehittämisen strategioita. Kaupunkiympäristöön kannattaa satsata jo pelkätään kilpailutekijänä – samalla tuetaan kaikille asukkaille viihtyisää ympäristöä.

Maaseutupainotteisilla alueilla luonnon vetovoima on vielä monella tapaa hyödyntämätön voimavara. Tehdyt selvitykset osoittavat, että luonnon virkistyskäytöllä ja luontomatkailemalla on edessään suuri tulevaisuus, kunhan olemassa oleva potentiaali osataan hyödyntää taitavasti. Tällä toimialalla voi myös parhaimmillaan olla erittäin suuri työllistävä vaikutus – tarjoaahan se työtä maamme vaikeimmilla työttömyysalueilla ja voi työllistää hyvin monenlaista työvoimaa päinvastoin kuin monet muut

alat.

Tulevien vuosien aluekehittämisen suuri kysymys on maan aluerakenteen kehityksen suunta. Muuttoliike kasaa väestöä keskuksiin ja niiden lähikuntiin työpaikkojen perässä. Tätä kehityksen perussuuntaa on mahdotonta muuttaa, mutta sitä voidaan hallita erilaisin keinoin. Ympäristöhallinto liputtaa voimakkaasti monikeskuisen aluerakenteen puolesta. Väestön liian nopea keskittyminen muutamalle harvalle kaupunkiseudulle ei ole hyväksi kenellekään: kansantaloudelle, kuntien taloudelle, perheiden taloudelle ja elämisen olosuhteille. Myös ympäristön laatu kärsii.

Taantuvilla ja tyhjenevillä alueilla ränsistyvä perusrakenne ei vahvista uskoa tulevaisuuteen. Tungokseen asti kasautuvilla kaupunkiseuduilla asumisen hinta karkaa käsistä ja yhdyskuntarakenteen pitämien eheänä vaikeutuu entisestään. Huolehtimalla siitä, että kaikissa maakunnissa on toimintaedellytyksiltään sopivia kaupunkeja ja kaupunkiseutuja ja näitä tukeva toimiva kyläverkosto, voidaan parhaiten taata maan eri osien kehityksen edellytykset.

*Ulla Koski
ympäristöministeriö*

Jatkoa sivulla 15 >

mista ylläpitävä ja kehittävä päiväkotien, vanhainkotien, lastenkotien, päihdeyksiköiden ja sosiaalitoimistojen verkosto. Erityisosaaminen luodaan pitkäjänteisellä opetus-, tutkimus- ja kehittämistoiminnalla.

Kuntatason ohella kuntalaisten hyvinvointiin vaikuttavia strategisia päätöksiä tehdään enenevässä määrin myös seudullisella ja maakunnallisella tasolla. Kuntalaisten hyvinvointiin vaikuttavien näkemysten huomioiminen sekä seudullisessa että maakunnallisessa suunnittelussa ja päätöksenteossa edellyttää keskeisten maakunnallisten toimijoiden yhteistyörakenteiden vahvistamista niin, että niissä on edustettuna myös sosiaali- ja terveystieteellinen näkemys.

*Pirjo Marjamäki
sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö*

VALTAKUNNALLINEN saaristo-, rannikko- ja vesistöalueiden seminaari

2.–3.6.2003 Maalahdessa

LISÄTIETOJA:

Saaristoasiain neuvottelukunnan pääsihteeri

Jorma Leppänen

jorma.leppanen@sm.intermin.fi

puh. (09) 160 44513

Valtion hallinnon henkilöstön alueellinen kehitys

Sisäasiainministeriössä on selvitetty valtion hallinnon henkilöstön alueellista kehitystä. Keskeisenä tavoitteena oli selvittää nykyisen valtionhallinnon henkilöstön ikärakenne ja arvioida eläkkeelle siirtymisen aiheuttamaa poistumaa eri maakunnissa. Henkilöstön alueellista jakaumaa tarkasteltiin ikärakenteen lisäksi koulutuksen, ammattiryhmän, virastotyyppin ja hallinnon tason mukaan.

Valtiohallinnon henkilöstön osalta poistuma vanhuuseläkkeelle on vuoteen 2020 mennessä 50–60 % nykyisen henkilöstön määrästä hallinnon alasta riippuen. Alueelliset erot vanhuuseläkkeelle siirtyvien määrässä ovat huomattavia, sillä osuudet vaihtelevat Pohjois-Pohjanmaan 44 prosentista Etelä-Savon 57 prosenttiin. Uudellamaalla, jossa valtionhallinnon henkilöstöstä työskentelee tällä hetkellä lähes 40 %, eläkkeelle poistuvien osuus on noin 46 prosenttia. Kokonaispoistuma, jossa on otettu eläkkeelle poistumisen lisäksi huomioon siirtyminen toisen työnantajan palvelukseen, saattaa ylittää vuoteen 2020 mennessä 80 prosenttia nykyisen työvoiman määrästä. Vanhuuseläkkeelle poistuvan henkilöstön lukumäärä on suurimmillaan vuonna 2011, jolloin eläkkeelle jäävien määrän arvioidaan olevan 4000 henkeä.

Selvityksessä tarkasteltiin myös koko työvoiman määrän muutosta ja työvoiman saatavuusongelmaa, mikä vaikeuttaa uuden työvoiman rekrytointia tulevaisuudessa.

Valtion hallinnon henkilöstö alueittain 2001 ja arvio vuoteen 2020 saakka
Sisäasiainministeriön julkaisuja 8/2003

ria Urjankangas

Turvallisen ja elinvoimainen Suomi

Sisäasiainministeriöryhmä ehdotti loppuraportin tueksi ministeriöissä laadittaisiin kaikkien ns. tulevaisuuskatsauksia seuraavalla vaalivälillä kysymyksistä. Ehdotuksella haluttiin turvata tulevaisuuden avoimuutta.

Ministeriöryhmä on esittänyt ehdotuksen ja laatineet tulevaisuuskatsaukset

Sisäasiainministeriön tulevaisuuskatsaus sisältää tietoja hallinnonalan keskeisistä kehitystekijöistä sekä kehittämis- ja muista hankkeista. Lisäksi siihen on kirjattu näkemys niistä hallinnonalan asioista, jotka vaativat toimintaa ja päätöksiä tulevalla hallituskaudella. Katsaus pohjautuu ministeriön tulevaisuushankeryhmän esitykseen (SM julkaisu 7/2003)

Turvallinen ja elinvoimainen Suomi. Tulevaisuuskatsaus 2002–2007

Sisäasiainministeriön julkaisuja 13/2003

ISSN 1236-2840

ISBN 951-734-590-9

Julkaistu on maksuton ja tilattavissa puh. (09) 160 44553

tai julkaisutilaukset@sm.intermin.fi

Kaupunkifoorum toukokuussa Kuopiossa

Sisäasiainministeriö järjestää yhteistyössä Kuopion kaupungin kanssa kansallisen kaupunkifoorumin Kuopiossa 7.–8. toukokuuta 2003. Foorumin keskeisiä teemoja ovat uuden hallituksen aluekeskus- ja kaupunkipolitiikka, kaupunkiseutujen strateginen kehittäminen sekä kulttuurin ja sosiaalisen hyvinvoinnin merkitys elinvoiman vahvistamisessa. Kaupunkifoorumin pääalustuksen pitää professori **Gerry Stoker** Manchesterin yliopistosta.

Lisätietoja kaupunkifoorumin ohjelmasta aluekeskus- ja kaupunkipolitiikan nettisivuilta osoitteesta <http://www.intermin.fi/alue/aky> (ajankohtaista – kaupunkifoorum).

Kuopion
kaupunkifoorum
7.-8.5.2003

Osaamiskeskuksille jaettiin vuoden 2003 perusrahoitus

Valtioneuvosto jakoi 27 helmikuuta maakunnan liitoille yhteensä 7,78 miljoonaa euroa osaamiskeskusohjelmaan kuuluvien osaamiskeskusten perusrahoitukseen. Samalla kansalliseen kehittämiseen varattiin 620 000 euroa. Valtioneuvoston päätös oli osaamiskeskustyöryhmän esityksen mukainen.

Osaamiskeskustyöryhmässä ovat edustettuina keskeisten ministeriöiden (SM, OPM, MMM, KTM, TM ja STM) lisäksi elinkeinoelämän, tut-

kimuksen ja koulutuksen, eri alojen sekä paikallis- ja aluehallinnon asiantuntijat. Työryhmän tehtävänä on koordinoita osaamiskeskusohjelmatyötä eri hallinnonalojen ja osaamiskeskusten välillä ja ottaa kantaa ohjelman kehittämiseen, osaamiskeskusten ja -alojen määrään ja osaamiskeskusten perusrahoituksen sekä tarvittaessa myös muun osaamiskeskusohjelmaa tukevan rahoituksen suuntaamiseen.

Tammikuun alusta alkaen toimin-

taansa ovat käynnistäneet myös viime syksyllä ohjelmaan hyväksytyt uudet osaamiskeskukset. Näiden keskusten ohjelmien toteuttaminen pääsee täyteen vauhtiinsa vielä kevään kuluessa. Uusia keskuksia ovat Hyvinkään seudun, Hämeen, Mikkelin seudun ja Kokkolan seudun osaamiskeskukset sekä Raahen – Tornio – Nivalan ja matkailun verkosto-osaamiskeskukset. Samalla kun ohjelman rakennetta tarkistettiin vahvistettiin osaamiskeskusten toimintaa lisäämällä uusia osaamisaloja mm. Seinäjoen seudulla (Älytekniikka), Kainuussa (Mittaustekniikka), Varsinais-Suomessa (ICT) ja Uudellamaalla (Läätieteiden ja hyvinvoinnin teknologia sekä logistiikka).

Osaamiskeskustyöryhmän esittämien kansallisten linjausten mukaisesti osaamiskeskuksia on kannustettu kansainvälistymään, lisäämään innovaatioympäristönsä vetovoimaisuutta ulkomaisten yritysten, huippuosaajien ja sijoittajien silmissä, turvaamaan osaajien saatavuutta ja kehittämään alkuvaiheen pääomarahoituksen toimintamalleja alueilla. Samalla osaamiskeskusten vaikuttavuutta on pyritty ulottamaan alueellisesti laajemmin ympäröiviin maakuntiin ja lisäämään osaamiskeskusten välistä kansallista yhteistyötä entisestään. Hyvistä kansallisista tavoitteista huolimatta näiden ohjelman tehostamiseen liittyvien tavoitteiden toteuttamiseen ei ole ollut keskuksissa riittävästi resursseja.

Työryhmä painotti perusrahoitusesitystä tehdessään keskusten kansainvälisiä toimia ja yhteyksiä, yritysvaikuttavuutta, vaikuttavuuden entistä laajempaa alueellista ulottuvuutta, organisoimista ja resurssien käyttöä, alueellista sitoutumista (alueen omarahoitusosuus) sekä innovatiivisuutta ja uusiutumiskykyä. Lisäksi otettiin huomioon osaamiskeskusten väliarviointien tulokset ja osaamiskeskusten ehdottamien sisältöjen muutokset loppukaudella 2003–2006.

Eduskunnan osaamiskeskusohjelman toteuttamiseen vuonna 2003 osoittama perusrahoitus on mahdollistanut uusien osaamiskeskusten toi-

Osaamiskeskusten perusrahoitus alueittain:

Maakunnan liitto	euroa
Osaamiskeskus	
Keski-Suomen liitto	380 000
Jyväskylän seudun osaamiskeskus	380 000
Etelä-Karjalan liitto	410 000
Kaakkois-Suomen osaamiskeskus	410 000
Päijät-Hämeen liitto	210 000
Päijät-Hämeen osaamiskeskus	210 000
Satakuntaliitto	300 000
Satakunnan osaamiskeskus	300 000
Pohjois-Pohjanmaan liitto	1 060 000
Oulun seudun osaamiskeskus	810 000
Raahen – Tornion – Nivalan verkosto-osaamiskeskus	250 000
Etelä-Pohjanmaan liitto	340 000
Seinäjoen seudun osaamiskeskus	340 000
Lapin liitto	200 000
Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus	200 000
Kainuun liitto	340 000
Kainuun osaamiskeskus	340 000
Pohjois-Karjalan liitto	380 000
Pohjois-Karjalan osaamiskeskus	380 000
Pohjois-Savon liitto	440 000
Kuopion seudun osaamiskeskus	440 000
Pohjanmaan liitto	220 000
Länsi-Suomen osaamiskeskus	220 000
Pirkanmaan liitto	670 000
Tampereen seudun osaamiskeskus	670 000
Uudenmaan liitto	1 210 000
Uudenmaan osaamiskeskus	730 000
Hyvinkään seudun osaamiskeskus	230 000
Puutuotealan verkosto-osaamiskeskus	250 000
Varsinais-Suomen liitto	615 000
Varsinais-Suomen osaamiskeskus	615 000
Hämeen liitto	500 000
Hämeen osaamiskeskus	230 000
Elintarvikealan verkosto-osaamiskeskus	270 000
Keski-Pohjanmaan liitto	135 000
Kokkolan seudun osaamiskeskus	135 000
Etelä-Savon maakuntaliitto	370 000
Mikkelin seudun osaamiskeskus	120 000
Matkailun verkosto-osaamiskeskus	250 000

”Sibeliuksen Suomi” matkailun vientituotteeksi

Alue-Integraattorin edellisessä numerossa (1/2003) oli ilmoitus sisäasiainministeriöltä haettavissa olevasta kehittämistuesta. Rahoitushakemuksia on toistaiseksi tullut valitettavan vähän.

Ministeriö on myöntänyt tukea monille hyvillä hankkeilla. Yksi onnistunut esimerkki on vuonna 2002 rahoitettu hanke, jonka tavoitteena oli hyödyntää **Jean Sibeliusta** matkailun kansainvälisessä markkinoinnissa. Hankkeen kokonaiskustannusarvio oli noin 50 000 euroa, josta 25 prosenttia oli sisäasiainministeriön myöntämää tukea ja loput tuli hankkeeseen osallistuvilta kunnilta ja yrityksiltä.

”Sibeliuksen Suomi” matkailun vientituotteeksi oli jatkohanke Etelä-Suomen Matkailun Kehitys Oy:n vuosina 1999–2001 toteuttamalle kulttuuri- ja matkailusektorin kehitysohjelmalle. Hankkeeseen osallistuivat Helsinki, Lahti, Järvenpää, Loviisa, MEK, Laurea-ammattikorkeakoulu, Kulttuurin osaamiskeskus ja alueen yrityksiä.

Hankkeessa tavoiteltiin monipuolista, kansainvälisille markkinoille suunnattua tuotekokonaisuutta. Visiona oli kehittää kulttuurimatkailua siten, että ”Sibeliuksen Suomi” teeman alla voisivat toimia kaikki sellaiset paikkakunnat, joilla on Sibeliukseen liittyvää tarjontaa. Jean Sibelius on yksi harvoista suurmiehistämme, joiden elämäntyö ja henkilöhistoria tunnetaan myös maailmalla. Sibeliuk-

seen ja hänen aikalaisiinsa, Suomen taiteen kulta-aikaan ja kansallisromantiikkaan liittyvien tarinoiden ympärille haluttiin kehittää uudenlaisia tuotteita, joissa yhdistyvät suomalaisuuden eri elementit. Samalla kehitettiin pitkäjänteistä ja aitoa yhteistyötä matkailun ja kulttuurin toimijoiden kesken. Helsingin, Hämeenlinnan, Järvenpään, Lahden ja Loviisan Sibelius-tuotteet tulevat markkinoille 2003–2004.

Pertti Laine

Lisätietoja:
Ylitarkastaja Pertti Laine
puh. (09) 160 44571
gsm 040 733 9534
e-mail: pertti.laine@sm.intermin.fi

>>>

minnan käynnistymisen ja ohjelmaan jo aiemmin kuuluneiden osaamiskeskusten toiminnan vahvistamisen uusilla osaamisaloilla ja osaamisalojen sisältöjen muutokset. Ohjelmaan on sisällytetty mm. Oulun seudulla erillishankkeena Multipolis – toimintamalli tieto- ja hyvinvointiteollisuuden aloilla. Varsinais-Suomessa ohjelma on alueellisesti laajentunut ICT-alalla Salon seudulle ja materiaaliteknikan alalla Uudenkaupungin seudulle ja Kaakkois-Suomessa metsäteollisuuden prosessit ja järjestelmät -alalla Kymenlaaksoon sekä Savonlinnan ja Varkauden seudulle. Samalla on voitu vahvistaa myös muiden keskusten nykyisten osaamisalojen sisältöjä mm. Tampereen (asiantuntijapalvelut) ja Jyväskylän seudulla (nanoteknologia).

Kansallisessa kehittämistyössä keskitytään aiempaa enemmän osaamiskeskusten rooliin alueellisessa innovaatiopolitiikassa. Valtakunnallisella rahoituksella käynnistetään selvityksiä ja hankkeita, jotka tukevat alueellisten innovaatioympäristöjen kehittämistä. Tavoitteena on erityisesti osaamiskeskuskonseptin kehittäminen ohjelmakauden (1999–2006) jälkeisen alueellisen innovaatiopolitiikan tarpeisiin.

Mika Pikkarainen

Periaatepäätös säädosehdotusten aluekehitysvaikutusten arvioinnista

Valtioneuvosto antoi 27.3.2003 ohjeet säädosehdotusten aluekehitysvaikutusten arvioinnista. Ohjeet tulivat voimaan 1.4.2003.

Periaatepäätöksen tarkoituksena on parantaa säädosvalmistelun ja lainsäädännön laatua siten, että säädosvalmistelussa, säädöksiä koskevassa päätöksenteossa, säädöksiä toimeenpanossa ja säädösten vaikutusten seurannassa otetaan huomioon vaikutukset alueelliseen kehitykseen.

Arvioinnin tarkoituksena on selvittää, millaisia vaikutuksia valmisteltavalla säädosehdotuksella on alueiden kehittämisen kohteisiin, tavoitteisiin, toimintalinjoihin ja alueiden

kehittämistoimiin. Arvioinnin laajuus riippuu siitä, miten merkittäviä aluekehitysvaikutuksia säädosehdotuksella on.

Periaatepäätös täydentää hallituksen esityksen laatimisohteita ja sitä sovelletaan valtioneuvoston taloudellisten, ympäristö- ja yritysvaikutusten arvioinnista aiemmin antamien ohjeiden ohella säädöshankkeisiin.

Ilpo Takanen

Lisätietoja:
Ylitarkastaja Ilpo Takanen
puh. (09) 160 44514

Seutukuntajaon tarkistus

Sisäasiainministeriö on pyytänyt maakuntien liittoja selvittämään yhteistyössä kuntien kanssa nykyisen seutukuntajaon toimivuuden ja tarkoituksenmukaisuuden ja toimittamaan ministeriön alueiden ja hallinnon kehittämisosastolle ehdotukset seutukuntajaon muuttamiseksi perusteluineen **viimeistään maanantaina 15. syyskuuta 2003**.

Voimassa oleva seutukuntajako perustuu sisäasiainministeriön 26 päivänä tammikuuta 2001 tekemään päätökseen.

Seutukuntajaon tarkistaminen on ajankohtaista, koska kuntien välinen yhteistyö on lisääntymässä, kiinteytymässä ja uudelleen suuntautumas- sa. Työssäkäyntialueet ovat myös paikoin muuttuneet.

Aluekeskusohjelma on osaltaan tiivistänyt kuntien välistä yhteistyötä ja lisännyt erilaisten yhteisten kehittämisenorganisaatioiden määrää useilla seuduilla sekä johtanut siihen,

että olemassa oleva seutukunta ei vastaa todellista kuntien yhteistyö- aluetta ja työssäkäyntialuetta. Myös muilla erityisohjelmilla on saattanut olla vaikutuksia kuntien väliseen yhteistyöhön ja sen suuntautumiseen. Näitä ovat osaamiskeskusohjelma, maaseutupoliittinen kokonaisohjelma ja saaristo-ohjelma.

Tarkistuksen ajankohtaisuuteen vaikuttaa myös se, että Euroopan unionissa on valmisteilla asetus tilastollisten alueyksiköiden nimikkeistöstä (NUTS). Euroopan Parlamentin ja Euroopan unionin neuvoston asetusehdotus sisältää yhtenäiset periaatteet EU:n jäsenvaltioiden tilastoalueiden määrittelyä varten ja ehdotukset NUTS 1, NUTS 2 ja NUTS 3 -aluejaoiksi. Suomessa nämä aluetasot ovat valtakunnanosa (NUTS 1), suuralue (NUTS 2) ja maakunta (NUTS 3). Kysymyksessä oleva Euroopan Parlamentin ja Neuvoston asetus vahvistettaneen tämän vuoden

aikana, mahdollisesti jo ennen kesää.

Suomi on tähän asti saanut käyttää valtioneuvostojen ja osin myös EU:n tavoitealueiden määrittelyn perustana seutukuntajakoa. Peruste tälle on se, että seutukuntien väliset rakenteelliset erot ja kehittämistarpeiden ja -mahdollisuuksien sekä ongelmien erot ovat Suomessa merkittäviä maakuntien maantieteellistä koosta ja asukastiheydestä sekä yhdyskunta- ja tuotantorakenteesta johtuen. Nyt valmisteltavalla seutukuntajaon tarkistuksella pyritään vaikuttamaan myös siihen, että Suomi voi toimia näin jatkossakin.

Veijo Kavonius

Lisätietoja:

Aluekehitysjohtaja Veijo Kavonius
puh. (09) 1604 4506
Ylitarkastaja Ilkka Salonen
puh. (09) 1604 4523

Neuvottelumenettelyn kehittämistä pohtivat työryhmät saivat työnsä valmiiksi

Sisäasiainministeriö asetti 25.6.2002 kaksi työryhmää pohtimaan aluekeskusten ja valtionhallinnon neuvottelumenettelyn kehittämistä osana uuden alueiden kehittämislain tarkoittamaa maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelman laadintaa.

Työryhmät arvioivat työnsä aikana alueiden kehittämisen suunnittelujärjestelmän toimivuutta ja tekivät ehdotuksia sen kehittämiseksi. Molemmat työryhmät olivat työssään yksimielisiä.

Työryhmät korostavat suunnittelun strategisuuden ja vuorovaikutteisuuden merkitystä aluekeskusten ke-

hittämisessä. Aluekeskusohjelmien toteutus ja aluekeskusten kehittymisen tasapainoisen aluerakenteen runkoksi edellyttää keskushallinnon, maakuntatason ja aluekeskusten välistä tiivistä yhteistyötä. Työryhmät korostavat, että alueiden kehittämisen suunnittelujärjestelmä on kokonaisuus, jossa strategiat on sovittava yhteen ja eri toimijoiden on niihin sitouduttava.

Työryhmät luovuttavat työryhmissä muistionsa toukokuussa uudelle ministerille.

Aluekeskusohjelma-alueina, joilla maakuntaohjelman toteuttamissuun-

nitelmaa edellytettiin tarkasteltavaksi aluekeskusten kehittämisen näkökulmasta olivat Pohjois-Pohjanmaan 1+3 -aluekeskusverkosto (Oulun seutu, Raahen seutu, Oulun eteläinen ja Koillis-Suomi) sekä Kuopion kaupunkiseutu. Työryhmissä olivat edustettuina aluekeskusohjelma-alueiden lisäksi maakunnan liitot ja yhteistyöryhmät, TE-keskukset, ympäristökeskukset sekä sisäasiainministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, ope- tusministeriö ja liikenne- ja viestintäministeriö.

Mari Kortesoja

SVENSK RESUMÉ

■ **Tiden är nu mogen för regionalpolitiken**

Tiden är nu inne för regionalpolitiken. De regionalpolitiska reformerna som **Paavo Lipponens** andra regering byggt upp bör utnyttjas på ett sätt som ger resultat.

Åtminstone fem förutsättningar för att lyckas finns:

- Man bör ha tillräckligt högt ställda och klara målsättningar
- Man bör ha en stark politisk bindning, vilja och samförstånd för att nå målsättningarna
- Den förberedande och verkställande förvaltningen bör kunna arbeta effektivt. Detta kräver tillräckliga resurser.
- Också i fortsättningen bör vi idka en kraftig europeisk regional- och strukturpolitik som berör hela unionen.
- Insatserna i den nationella regionalpolitiken bör ökas.

Den finska regionalutvecklingsstrategin till 2013 har ställt målen högt. Alla landskap skall vara livskraftiga. Alla landskap skall vara starka och konkurrenskraftiga stadsregioner omgivna av en livskraftig landsbygd. Helsingforsregionen skall vara ett internationellt sett lukrativt metropolområde.

Pekka Kilpi

■ **Hälsningar från Bryssel**

Diskussionen om den kommande strukturfondsperioden är i full gång. I bakgrunden ligger kritiken om förvaltningsbyråkratin som kännetecknar programarbetet. Regionalisering är huvudtrenden i reformen. Enligt kommissarie Barnier är det nu dags att flytta ansvaret från huvudstäderna till regionerna. Att splittra upp pengarna mellan ministerierna ger inget mervärde. Det blir tvärtom svårt att starta större synligare projekt så pengarna ligger i många fack. Strukturfondsmedlen kunde ges direkt till regionerna och koncentrera den politiska styrningen till en minister. Samtidigt borde det koordinerande ministeriet ges en starkare ställning.

Paavo Pirttimäki

■ **Seminarium om förenkling av EU-programmets förvaltning**

På seminariet i början av mars som samlade ca 600 personer koncentrerade man sig främst kring frågor om hur ansvaret för programarbetet på olika nivåer borde omorganiseras. Alla är eniga om att det nuvarande systemet är komplicerat och huvudmålet för nästa programperiod bör följaktligen vara en förenkling av förvaltningen. Man diskuterade bl.a. olika programmodeller. Tre alternativa modeller framträdde klart: Multifondsprogram både inom mål 1 -området och

utanför, Monofond-modellen där en fond sköter alla uppgifter och slutligen en modell där fonderna är separerade i egna program. På seminariet strävade kommissionen (Regio) klart efter stöd för monofond - modellen.

Leif Ehrstén

■ **Ett nytt finansieringsinstrument för EU:s yttre gränser – Finlands non-paper till kommissionen**

Finland har länge jobbat för att förbättra koordineringen av Interreg-, Phare CBC- och Tacis CBC-finansieringsinstrumenten på EU:s yttre gränser. Trots vissa framsteg utgör existensen av skilda instrument med olika författningsgrund och verksamhetsätt ett grundproblem. Det långsiktiga målet har därför varit att skapa ett nytt finansieringsinstrument för de yttre gränserna. Frågan har nu aktualiserats i och med EU:s utvidgning och rent konkret med kommissionens meddelande från mars 2003 om ett vidare Europa och en ny grannskapspolitik. Kommissionen har för avsikt att ge ett meddelande rörande ett nytt finansieringsinstrument före sommaren. För att påverka processen och föra fram Finlands synpunkter har ett non-paper utarbetats under ledning av utrikesministeriet och med medverkan av bl.a. inrikesministeriet. Det godkändes 4.4.2003 av regeringens EU ministerutskott. I pappret skisseras vissa grunddrag hos ett sådant nytt instrument. Det bör baseras på Interregs verksamhetsprinciper (bl.a. flerårig programmering och decentraliserat beslutsfattande) och få sin finansiering från en budgetlinje, utan uppdelning mellan medlemsland och icke-medlemsland. Beredningen av det nya instrumentet bör komma igång så snart som möjligt och det bör kunna tas i bruk från början av 2007.

Harry Ekestam

■ **Finlands första EU-programperiod 1995–1999 är avslutad**

Finland skickade i slutet av mars de avslutande rapporterna till kommissionen för att erhålla de sista utbetalningsandelarna. Enligt rapporterna fick Finland under denna första strukturfondsperiod ca tre miljarder Euro varav ca 1,2 miljarder Euro kom från EU:s strukturfonder.

Kielo Karioja-Mäkelä

■ **Interreg-programmets halvtidsutvärderingar igång**

Halvtidsutvärderingarna för samtliga sex Interreg IIIA- och två Interreg IIIB-program som Finland deltar i har

nu upphandlats och arbetet har kommit igång. Namnen på de olika utvärderarna framgår ur den finskspråkiga artikeln. Halvtidsutvärderingen följer ungefär samma tidtabell i samtliga program: en mellanrapport ges vid övervakningskommittéernas vårmöte och den slutliga rapporten lämnas i september/oktober för att behandlas och godkännas på övervakningskommittéernas höstmöte. Kommissionen har initierat en ex post-utvärdering av alla Interreg II program, som skall bli färdig i slutet av detta år. Detta arbete leds av den London-baserade konsultfirman LRDP Ltd. Dessutom har separata ex post-utvärderingar gjorts av Interreg IIA Kvarken-MittSkandia och Interreg IIA Nordkalotten och Barents. Slutrapporterna från dessa ex post-utvärderingar publiceras senare i vår i NUTEK:s rapportserie.

Interreg-programmens övervakningskommittéer möts mellan mitten av maj och mitten av juni. Mötesdatumerna framgår ur den finskspråkiga artikeln. På mötenas dagordning står bl.a. godkännandet av årsrapporten för 2002 och rapportering från halvtidsutvärderarna.

Harry Ekestam

■ Nytt från Interreg IIIB-programmen

Östersjöprogrammets fjärde ansökningsrunda avslutades 14.3.2003. Denna gång inkom 19 ansökningar, varav 17 klarade den tekniska kontrollen och gick vidare till den kvalitativa bedömningen som väntas bli klar i slutet av april. Finlands nationella rådgivande grupp diskuterar sekretariatets förslag 27.5.2003. Programmets styrkommitté möts 2.-3.6.2003 i Mariehamn för att besluta om projekten. Den tredje seed money-ansökningsrundan avslutades 3.3.2003 och resulterade i hela 32 ansökningar. Besluten tas i mitten av april. En fjärde seed money – ansökningsrunda öppnas i juni och avslutas i september. Den fokuseras på de åtgärder där det funnits brist på goda projekt (se hemsidan för mera information). Samma fokusering gäller också det fjärde Partner Search Forumet, som ordnas 15.-17.6.2003 i Gdansk. **Matthias Heinecke** från Tyskland har valts till ny Financial Programme Manager, lokaliserad i Rostock.

Norra Periferin-programmets fjärde ansökningsrunda avslutades 14.3.2003. Denna gång inkom 7 ansökningar, som bedöms för närvarande. Finlands nationella rådgivande grupp ger sitt utlåtande om projekten 25.4.2003. Programmets styrkommitté möts 12.-13.6.2003 i Nyslott för att besluta om projekten. Det finns fortfarande möjlighet att ansöka om pengar för sk. micro/preparatory projects. Nästa sk. partnerskap ordnas i Nord-Norge senare i höst. **Niclas Forsling** från Sverige har valts till ny Programme Manager, lokaliserad i Köpenhamn. Han börjar 28.4.2003. Programmet har gett ut ett informativt nyhetsblad, som kan laddas ner från hemsidan.

Harry Ekestam

■ Utvidgningen och Interreg

EU:s utvidgning tillför unionen 9 nya inre gränser och 15 nya yttre gränser. Ambitionen är att dessa skulle komma med i Interreg-systemet genast från anslutningen (1.5.2004). På grund av den korta tiden för uppgörande och genomförande, har kommissionen föreslagit vissa särlösningar för övergångsperioden 2004-2006. Inom Östersjöområdet kommer två existernade program (Interreg IIIA Södra Finlands kustzon – Estland och Interreg IIIB Österjön) att justeras, två nya A-prioriteter att fogas till Interreg IIIB Östersjön (Estland-Lettland-Ryssland och Lettland-Litauen-Vitryssland) och ett nytt A-program att uppgöras för Lettland-Polen-Kaliningrad. Kommissionen har utarbetat särskilda riktlinjer för justerandet/uppgörandet av programmen. De första utkasterna skall vara klara i september och de slutliga förslagen i december. Arbetet kommer att utföras i särskilda arbetsgrupper som kommer att tillsättas och starta sitt arbetet under april.

Harry Ekestam

■ Interact-programmets ramar snart på plats

Interact-programmets övervaknings- och styrkommitté höll sitt andra möte 12.3.2003 i Köpenhamn. Vid mötet godkändes programmets kompletteringsdel, kommitténs arbetsordning och budgeten för tekniskt stöd. Kommittén beslöt också att utse ansvariga institutioner för de fem första "Interact punkterna", som kommer att svara för en stor del av den praktiska verksamheten. Dessa institutioner, som valdes på basen av en ansökningsrunda som resulterade i 17 ansökningar, kommer nu att precisera sina ansökningar. De slutliga besluten om dessa "Interact punkter" tas i juni och deras verksamhet torde komma igång under kösten. En ny Interact-informationsdag kommer att ordnas för aktörer som är intresserade av att söka finansiering till enskilda projekt. Datum är inte ännu fastställt. En första ansökningsrunda för enskilda projekt öppnas troligen på sommaren och avslutas senare på hösten. Information kommer att ges på hemsidan www.interact-online.net. Interact-sekretariatets personal har nu valts och kommer att finnas på plats i Wien i mitten av maj. Sekretariatschef blir **Pat Colgan**.

Harry Ekestam

■ Urbact

Uppföljningskommittén för Urbact möttes i Paris 20.2.2003. Finland har beslutat att delta i Urbact arbetet och vi kommer i framtiden att representeras i uppföljningskommittén av **Kauko Aronen** från Kommunförbundet och **Mika Honkanen** från Inrikesministeriet.

*Ulla Blomberg
Mika Honkanen*

■ Interreg III C

Förvaltningskommittén för den nordliga zonens Interreg III C godkände på sitt möte 27.–28.3.2003 sex projekt för finansiering av sammanlagt 21 projektförslag. Nästa ansökningstid är 16.6.–26.9.2003.

Ulla Blomberg

■ ESPON forskningsprojekt

Espon 2006 programmets förvaltningskommitté godkände 14.2.2003 dragarna för tre forskningsprojekt och forskningsplaner. De handlar om de regionala konsekvenserna av befolkningsutvecklingen och flyttningsrörelsen, Energiförsörjningen och EU-lagstiftningen.

Ulla Blomberg

■ NÄRP möttes i Köpenhamn

Årets första NÄRP-möte hölls 19.3.2003 i Köpenhamn. På mötet godkändes Nordregios årsberättelse för 2002, diskuterades tyngdpunkter för 2004 års budget och teman för årets ministermöte samt erhöles information om pågående projekt. Mötet var det första för den nya rådgivaren **Helena Wallin**. Nästa möte hålls 17.6.2003 i Tartu, Estland.

Harry Ekestam

■ Nordiskt samarbete i öst och väst

Inom ramen för NÄRP:s gränsregionala samarbetsprojekt i närområdena planeras ett första training-tillfälle för de baltiska gränsregionerna. Tillfället hålls 28.–29.4.2003 i Sigulda, Lettland. Följande större evenemang blir en konferens för nordsiska och baltiska gränsregioner, som hålls 16.–18.6.2003 i Tartu, Estland. En målsättning med konferensen är att genom bilaterala träffar mellan representanter för nordiska och baltiska gränsregioner bereda väg för twinning-verksamhet mellan dem.

Inom det skotsk-nordiska samarbetet planeras nästa större konferens, som skall hållas 8.–9.9.2003 i Örnsköldsvik. På konferensen kommer att diskuteras bl.a. aktuella regionala utvecklingstrender, erfarenheter från konkreta skotsk-nordiska samarbetsprojekt samt regionalpolitiken i ett utvidgat EU. Avsikten är också att följa upp genomförandet av det nuvarande samarbetsprogrammet och diskutera samarbetets framtid. Det skotsk-nordiska samarbetets hemsida har uppdaterats, se www.eprc.strath.ac.uk/nordic. Kommentarer och information om relevanta seminarier mm. är välkomna.

Harry Ekestam

■ Regionalstrategin 2013

Arbetsgruppen för den regionala utvecklingsstrategin har överlämnat sitt betänkande om strategin för regionalpolitiken fram till 2013. I betänkandet vill man stärka kunnandet i regionerna och stärka den nationella regionalpolitiken genom att göra medlen för utveckling mångsidigare.

Veijo Kavonius

■ Vad är viktigt då det gäller den regionala utvecklingen i framtiden

Skribenter från olika håll inom förvaltningen diskuterar:

- den rörliga arbetskraftens betydelse för förflyttningsrörelsen;
- den allt större betydelsen för kunnandet och kulturen i den regionala utvecklingen;
- tillgängligheten av social- och hälsovårdstjänster i kommunerna;
- de regionala utvecklingsresurserna för utnyttjande av kunnandet och teknologin;
- om att verksamhetsförutsättningarna för företag och ett drägligt liv för medborgarna bör vara huvudmålsättningarna i den regionala utvecklingen;
- om att regionalpolitiken bör förstärka landsbygden genom företagsamhet, kunnande och service;
- om kvaliteten av miljön som en faktor för regionernas framgångar.

■ Publikationer

Finland år 2030

Inrikesministeriet har som bakgrundsmaterial i samband med arbetet med strategin för år 2013 beställt fem artiklar av olika kulturpersoner och samhällstänkare. En sammanställning av artiklarna finns att få på inrikesministeriet.

Tryggt och livskraftigt Finland

Samtliga ministerier har enligt slutrapporten från Ministerarbetsgruppen för reformen av centralförvaltningen uppgjort framtidsöversikter för sina förvaltningsgrenar. Rapporterna kan beställas och är avgiftsfria.

Statsförvaltningspersonalens utveckling regionalt

Rapporten är gjord områdesvis innehållande uppskattningar till 2020. Rapporten kan beställas från inrikesministeriet.

■ Kunskapscentralerna tilldelades basfinansieringen för år 2003

Statsrådet delade ut 27. februari sammanlagt 7,78 miljoner Euro till landskapsförbunden för att användas

till kunskapscentralerna som basfinansiering in ramen för programmet för kunskapscentra. 620.000 Euro reserverades för den nationella utvecklingen.

Mika Pikkarainen

■ Sibelius Finland – exportvara för turismen

Inrikesministeriet har beviljat stöd för ett projekt vars målsättning är att tillgodogöra **Jean Sibelius** i den internationella marknadsföringen.

Pertti Laine

■ Principbeslut om utvärdering av författningsförslagens regionalutvecklingseffekter

Meningen med principbeslutet är att förbättra författningsberedningen och kvaliteten av lagstiftningsarbetet så att också eventuella regionalutvecklingseffekter beaktas.

Ilpo Takanen

■ Granskning av regionkommunernas indelning

Inrikesministeriet har innan 15.9.2003 ombett landskapsförbunden att i samarbete med kommunerna utreda funktionaliteten och ändamålsenligheten av den nuvarande regionkommunsindelningen.

Veijo Kavonius

Glad Påsk

Alue-Integraattorin internet-osoite: <http://www.intermin.fi/suomi/integraattori>

TOIMITUS

Julkaisija: Sisäasiainministeriön alueiden ja hallinnon kehittämisosasto • **Toimituskunta:** Tiedotustiimi • **Vastaava toimittaja:** Kielo Karioja-Mäkelä, puh. (09) 160 42261, fax (09) 160 44650, e-mail: kielo.karioja@sm.intermin.fi • **Svensk resumé:** Harry Ekestam ja Leif Ehrstén • **Taitto:** Tuula Kostia • **Tilaukset:** Raili Markoff, puh. (09) 160 44532, fax (09) 160 44655, Sisäasiainministeriö, PL 26, 00023 VALTIONEUVOSTO, julkaisu on maksuton • **Monistus:** Sisäasiainministeriön monistamo